

LA RADIOFONIA EN UN CONTEXT COMARCAL

La comunicació
a la comarca de l'Alt Empordà

285.

Raimon BONAL FALGAS

Barcelona, 1980

LA RADIOFONIA EN UN CONTEXT COMARCAL

La comunicació a la comarca de l'Alt Empordà

Memòria de llicenciatura presentada
a la Facultat de Ciències de la Informació
Universitat Autònoma de Bellaterra.
Sota el Guiatge del doctor Joan Ma.
SOLA.

Raimon BONAL FALGAS

Barcelona, 1980

INTRODUCCIÓ

Hi ha força raons que ajuden a comprendre el per què ha estat escollit aquest tema. Val la pena de dir que potser darrera de tot s'hi troba l'interès personal sentit i viscut en tot el que afecta a la comarca de l'Alt Empordà; hom hi té arrels familiars i personals que la fan particularment atractiva per a estudiar-ne la morfologia, les relacions socials que s'hi nuen, la personalitat col·lectiva d'aquesta petita porció de Catalunya. Hom sent, en definitiva, molt a prop tot el que afecta a la part de la terra que t'ha vist créixer, que ha alenat il·lusions i desesperances. No es pot estudiar un tema, tractar una problemàtica qualsevol, sense voler referir-la concretament a aquella part del país que hom estima i sobre de la qual s'ha adquirit un interès ben explícit i concret. Sovint, sembla inclús que Catalunya s'acabi dintre els esquifits límits del país que hom coneix i estima. Aquesta visió de les coses té, certament, un cert aire de capelleta personalitzada; però sembla talment com si no es pugués fer res per a superar aquesta afectivitat. Les coses, simplement i concretament, són així.

Tractar els aspectes tecnològics de la ràdio a la comarca de l'Alt Empordà, no tindria massa sentit puix que els interessos científics i professionals van molt clarament per uns altres camins. Interessa, en principi, estudiar tot fenomen social posant-lo en relació amb la vida de cada dia de les persones a les que afecta. Pel sociòleg, no existeix pas una fenomenologia de les institucions, dels objectes, de la tecnologia, de la mateixa ciència... No existeix pas una fenomenologia, perquè tot acontereixement i tot devenir social, sempre té una lògica, un per què. S'inscriu, ho vulguis o no, en la dinàmica de les relacions socials que marquen i determinen l'ús dels fenòmens per les persones i la gent que en fa ús. No interessen els fenòmens

per ells mateixos, sinó que interessin en tant que impliquen, condicionen i determinen una manera d'ésser en el món.

Un dels fenòmens socials que més interessa als homes d'avui, aquí i ara, és el procés de la comunicació, puix que evidentment la vida la fan a partir de la comunicació. L'objecte d'aquesta comunicació ho és tot: l'amor, la convivència, la lluita, el saber, la tecnologia, els fets diversos, la política, la ideologia... no acabaríem mai de fer un recompte de tot el que pot ésser i és objecte de comunicació.

Per a comunicar-se els homes usen signes, instruments, processos tecnològics complicadíssims: tot serveix per a transmetre un missatge, una vivència, una informació, una tecnologia, un sentiment, etc. Els instruments més poderosos que existeixen avui per a posar en pràctica la comunicació a grans masses, són la ràdio i la televisió.

Amb els matisos que cadascun d'aquests instruments impliquen, sembla que encara es tardarà força temps a superar les extraordinàries qualitats comunicatives d'ambdós mitjans de comunicació de masses: la rapidesa informativa, atènyer a un gran nombre de persones, la facilitat d'aproximació a la font informativa... són totes elles qualitats que es farà extraordinàriament difícil superar.

Sembla que tota emissora de ràdio hauria d'acomplir una relació comunicativa essencial, és a dir, hauria de respondre de manera immediata als interessos i a les necessitats comunicatives d'una determinada població. Es fa altament necessari un procés de "feedback" entre el comunicador i l'objecte de la comunicació. La dinàmica ha d'ésser tal que, en definitiva, s'acaba amb serioses dificultats de poder definir amb certesa qui és que llença el missatge i qui el

rep; aquell instrument que comunica treu la seva informació de la clientela receptora i aquesta és alhora comunicadora i receptora. Tota raó d'eficàcia de la ràdio com a mitjà de comunicació rau, precisament, en el fet que ha de saber captar l'essència dels interessos del públic i, per tant, de lliurar una comunicació que sigui veritablement una resposta al que són les expectatives comunicatives de les persones a les que ha d'atènyer. La comunicació és, doncs, tota acció i procés de transmetre un missatge establint una relació i una interacció social.

Per a que la comunicació sigui efectiva cal que l'actitud del destinatari sigui sociològicament, ideològicament i psicològicament receptiva, car altrament és difícil que es produeixi la seva aprehensió, la interpretació i la posterior acceptació o refús. Es parla de comunicació de massa quan la transmissió de significats culturals va dirigida a un gran públic.

Nosaltres volem verificar en aquest petit treball la hipòtesi de recerca següent: la comarca és un context ideal i òptim de la comunicació radiofònica.

Per a treballar la nostra hipòtesi, hem volgut centrar, per les raons abans esmentades, la nostra petita recerca a la comarca de l'Alt Empordà.

En un primer moment, volem fer un tractament històric, social i demogràfic de la comarca de l'Alt Empordà; l'objecte del mateix és arribar a dibuixar, objectivament i concretament, l'estructuració simbòlica dels empordanesos partint de les característiques demogràfiques i socials de la gent que habita la comarca. Evidentment, la font informativa serà únicament documental.

Una segona part, relativament breu, serà l'estudi de l'emissora comarcal "Radio Popular de Figueres", tant en la seva dimensió històrica i evolutiva, com en la seva part organitzativa i de programació. Això ens permetrà començar a endevinar una primera adequació possible de la idiosincràsia de la comarca als continguts informatius de l'emissora.

La darrera part serà senzillament la introspecció pràctica pel mecanisme de l'entreviu (sense cap mena de pretensions científiques) de la captació real del missatge a l'Alt Empordà.

Les nostres conclusions, permetran aproximar-nos a la realitat comunicativa a l'Alt Empordà, intentant afirmar, desafirmar o matisar la nostra hipòtesi de recerca.

JUSTIFICACIO METODOLÒGICA

La sociologia nasqué a mitjan segle XIX i es desenvolupà extraordinàriament ja dintre d'aquest segle ; malgrat tot, la teoria o reflexió sobre la vida col.lectiva cal cercar-la ja des dels clàssics grecs. Aquella primitiva reflexió sobre la societat, és cert, estava imbuïda de defectes fonamentals, com són els seus apriorismes, les anàlisis filosòfiques carregades sovint de judicis de valor i una preocupació normativa de la realitat social, és a dir, les ànsies de proclamar als quatre vents el que la societat ha d'ésser i no pas el que és efectivament. Malgrat tot, ningú pot negar que la vida col.lectiva ha estat de sempre una gran preocupació des que hi ha homes a la terra.

L'evolució posterior de la sociologia afegí nous corrents de recerca i, del domini quasi exclusiu de la quantificació i de la mesura traduïble en nombres, s'anà incorporant progressivament a la riquesa metodològica la introspecció qualitativa, secundant i inclús imitant l'aportació d'altres ciències com la psicologia social o l'antropologia.

No cal negar com aquest nou esforç presentà serioses suspícies i dificultats empíriques als sociòlegs de la quantificació que havien caigut en una mena d'obsessió pels nombres, tal com ironitza i diridulitza W. Mills a "La imaginació sociològica", que fins i tot parla d'ethos burocràtic o que empra expressions semblants per a donar a entendre que les computadores podien bloquejar el que de veritat fa l'encís de la sociologia, és a dir, el poder de la imaginació. Lazarsfeld, Barton i d'altres, critiquen i criticaren els nous corrents metodològics sota l'argumentació de que el treball qualitatiu no tipifica la realitat col.lectiva, té un petit poder de generalitza-

ció, no globalitza i, per tant, presenta serioses dificultats per a fer ciència.

A ningú pot passar desapercebut que, darrera la polèmica, s'hi amaga una concepció teòrica fonamental i que el que sembla una tensió superficial entre mètodes qualitatiu-mètodes quantitatiu, esdevé un tema fonamental teòric bàsic per a la comprensió mateixa de la realitat social. Vegi's, sinó, les grans aportacions qualitatives portades a terme darrera les elaboracions teòriques fetes per Max Weber (sociologia comprensiva), per George H. Mead (interaccionisme simbòlic) o per Oscar Lewis (cultura de la pobresa). Un gran allau de sociòlegs ha aplicat a l'ombra d'aquests autors els mètodes interpretatiu i les tècniques de recerca qualitatives a l'anàlisi d'un àmbit específic i concret de la realitat social. Sostenir que només es pot fer ciència amb la quantificació és, certament, no estar pas al dia de les possibilitats de la recerca sociològica.

La nostra personal penetració de la realitat de l'emissora de Figueres ha fet ús de les tècniques qualitatives i no tant de la quantificació. Ens ha interessat més la penetració exploratòria global del fenomen d'una emissora comarcal de Catalunya amb l'ajuda dels actors i la veritat d'experiència personal que en tenen i manifesten, que no pas la mesura d'uns indicadors que, reduïts a índexs, donarien la força de l'audició. Hi ha un pressupòsit bàsic teòric en la nostra postura: el criteri de veritat fonamental és l'experiència. Pensem, per altra banda, i estem plenament convençuts que de la veritat personal podem arribar a la veritat universal d'una emissora comarcal catalana.

La nostra perspectiva metodològica és vàlida, sobretot perquè ateny plenament la realitat concreta que preteníem conèixer i comprendre.

I. ASPECTES HISTÒRICS, SOCIALS I DEMOGRÀFICS DE L'ALT EMPORDÀ

Una comarca és una extensió de territori més reduïda que una regió a la qual donen una certa unitat, entre altres factors, les relacions de veïnatge entre els llocs que la formen, unes certes condicions naturals i la persistència de demarcacions històriques. És una unitat de vida col·lectiva i hom ha assenyalat com a característica essencial la d'ésser a l'abast de l'home.

Amb les aportacions de la geografia humana i de l'economia hom ha conclús que un territori no s'ha de dividir, sinó que s'ha d'estructurar de baix a dalt, partint de la base que només les petites agrupacions i els petits territoris tenen necessitats comunes; cal determinar les "rodalies" o petits grups de pobles limítrofs que, amb el major grau d'afinitats, es polaritzen al voltant d'un centre -sovint una població amb mercat, subordinada a un centre comarcal més important- amb el qual estiguin estretament vinculats i el qual pugui atendre llurs necessitats socials i econòmiques més immediates. Diverses "rodalies" amb els seus centres menors, són generalment satèl·lits d'un centre més important -el centre comarcal-, amb capacitat subsidiària per a cobrir els serveis d'existència difícil o innecessària a grau inferior i per a coordinar la convivència de les respectives "rodalies", amb un nivell de major eficiència que des d'un altre centre comarcal.

Tanmateix, la unitat d'un territori no depèn, essencialment, d'un centre polaritzador únic; en pot tenir diversos. De fet, les demarcacions comarcals són el resultat d'una síntesi entre la tradició i la utilitat funcional.

El 26 d'agost del 1936, per un decret del govern de la Generalitat de Catalunya, seguint el projecte presentat per la ponència per a l'estudi de la Divisió Territorial de Catalunya, creada el 1931, el Principat de Catalunya (territori de les quatre províncies de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona) fou dividit en una demarcació administrativa comarcal. A les 38 comarques, agrupades en nou vegueries o regions, els fou donat un nom, d'acord amb la tradició popular i amb les denominacions històriques, evitant, però, la repetició dels noms de les poblacions designades com a centre de comarca.

1. Breu història de la comarca

Al nord-est del Principat de Catalunya, a la façana marítima de la província de Girona, hi ha la regió natural i històrica de l'Alt Empordà. Essencialment, és una formidable plana d'enfonsament d'època neogènica i quaternària, que enllaça les ribes al·luvials de la Muga i el Fluvià. A l'oest, la Garrotxa; al nord, el massís pirinenc de l'Albera, compartit amb el Vallespir; al surest el Baix Empordà i al sud, el Gironès. A l'est, limita amb el Mediterrà per les belles i aspres estribacions de la part nord de la Costa Brava.

El comtat d'Empúries, el més autònom dels llevantins respecte a Barcelona, és l'inici d'un viu sentiment comarcal, amb matisos que justifiquen la divisió entre l'Alt Empordà, centrat a Figueres i el Baix Empordà, centrat a La Bisbal.

Les primeres manifestacions d'agricultors i pastors de poblament ja abundant corresponen a les primeres edats dels metalls, a l'eneolític, amb la cultura megalítica, que ocupà les zones de muntanya de la comarca i constituí un dels més densos i definits de Catalunya a la banda nord, entre Darnius i Agullana a l'est i a la costa,

de Colera a Roses, hom coneix més de 50 sepulcres de fossa. Són de planta diversa, galeries cobertes, sepulcres de corredor i dòlmens, alguns dels quals molt notables i de grans dimensions, com la Creu d'en Cobertella (Roses). Hom coneix també coves d'enterrament col·lectiu, de la mateixa cultura.

La fase següent és l'època hallstàtica, puix que l'Empordà, per la seva situació, hagué d'ésser una de les portes d'entrada dels indo-europeus a Catalunya: necròpolis d'Agullana, d'Espolla, el Port de la Selva, etc.

Vers l'any 600 a. C. els grecs començaren llurs navegacions per les costes de l'Empordà, de primer potser els rodís, i tot seguit, els focús, i fundaren Empúries i Rhode (Roses). Segons els autors grecs i llatins, l'Empordà, amb el Gironès, fou ocupat pels indigets. N'hi ha testimonis lingüístics -inscripcions en llengua i alfabet ibèrics- i materials, com, a l'Empordà, el mas Castellar de Pontós. En contacte amb els grecs, els indigets foren influïts per la cultura grega i foren dels primers pobles indígenes peninsulars que utilitzaren la moneda emporitana (tresor de Pont de Molins). També hi foren corrents les importacions de ceràmica grega.

Els romans entraren a la península per l'Empordà, primer territori que hi dominaren; desembarcaren a Empúries l'any 218 a. C., durant la Segona Guerra Púnica. Durant l'època romana, els únics nuclis que s'hi destacaren foren les ciutats d'Empúries i Roses. La resta de poblament fou de vil·les disperses; n'hi ha moltes de conegudes, bé que no investigades de manera exhaustiva, les quals sovint han donat origen als pobles actuals.

Les invasions bàrbares dels segles III i V empobriren notablement l'Empordà i reduïren els seus nuclis urbans a la mínima expres-

sió, bé que Empúries mantingué la seu episcopal fins a la invasió musulmana. Aquesta arribà a l'Empordà vers l'any 714, l'ultrapassà i s'internà a la Septimània. L'ocupació fou de curta durada perquè els musulmans foren foragitats aviat per la invasió dels francs (vers el 785) i l'antiga població hispano-gòtica tornà a instal·lar-s'hi.

La divisió administrativa de l'imperi carolingi repartí el territori català en comtats: l'Alt Empordà pertanyia al comtat d'Empúries (amb Perelada que, separada més tard, passà a formar part del vescomtat de Rocabertí). Pel que fa a l'organització eclesiàstica, l'Empordà restà vinculat al bisbat de Girona, posseïdor d'extenses terres, puix que el bisbat d'Empúries no fou restablert, malgrat els esforços reiterats dels seus comtes.

L'amenaça de les ràtzies musulmanes i els atacs dels pirates normand, que el segle IX destruïen Empúries i devastaven la costa, foren la causa de l'estagnació econòmica i demogràfica. La situació milloraria, especialment el segle XI, que les lluites entre el senyors feudals s'apaivagaren.

El 1.111, una part de l'Empordà, la pertanyent al comtat de Besalú, passà a les mans dels comtes de Barcelona, mentre que els senyors de Peralada i els bisbes de Girona, també ibclinats a favor del casal de Barcelona, s'oposaven amb èxit a les temptatives d'expansió dels comtes d'Empúries.

Durant tota l'edat mitjana, l'economia del país fou principalment agrícola: la pirateria, tant musulmana com catalana o provençal, dificultà l'activitat comercial i obligà els habitants del litoral a construir torres de vigilància.

D'altra banda, la seva situació en el pas del Rosselló a la zona central del Principat en féu sovint l'escenari de lluites i d'invasions, com les de la Croada contra Catalunya (1.285) i les de la guerra contra Joan II, el segle XV, que s'iniciaven i adquirien virulència especial a l'Empordà, on el sistema feudal era encara vigorós. El segon alçament remença (1.485) també afectà l'Empordà, bé que en menys grau.

L'autonomia que les famílies de la noblesa empordanesa mantien en llurs territoris respectius s'esvaí amb l'absentisme d'aquestes, a partir del segle XVI.

Amb la guerra dels Segadors i la pèrdua subsegüent del Rosselló (1.659), la frontera francesa fou fixada al límit septentrional de l'Empordà, fet que comportà transformacions profundes en el règim de vida del país, que hagué de patir les reiterades penetracions franceses de les guerres contra Lluís XIV.

D'altra banda, des del segle XVI, la presència de pirates turcs a la Mediterrània mantingué el litoral empordanès en alerta contínua, asfixià el comerç marítim i provocà l'emigració a l'interior d'una gran part de la població. La incursió turca del 1.543 saquejà i destruí en bona part Cadaqués i Castelló d'Empuúries; més atacs de pirates es succeïren amb freqüència els segles XVI i XVII i, esporàdicament, el XVIII. Aquest doble front, el litoral i la frontera, expliquen les pestes periòdiques.

En millorar les condicions, el segle XVIII, hi hagé un increment demogràfic que l'agricultura no podia absorbir; però amb l'autorització del comerç amb Amèrica per a Catalunya, es produí també una recuperació del comerç marítim.

La invasió francesa de la Guerra Gran preludià l'ocupació napoleònica del 1804 al 1814, terriblement devastadora. L'Empordà fou incorporat a França, com la resta del Principat i atribuït al departament del TER. La resistència a l'ocupació francesa es palesà en la presa del Castell de Figueres (abril-agost del 1.811). Aparegué aleshores un proletariat relativament benestant, que nodrí les files del partit democràtic i que evolucionà cap el federalisme republicà.

La revolució del 1.868, en adoptar una solució monàrquica, no va pas satisfer aquestes aspiracions i els federalistes empordanesos es soblevaren per l'octubre del 1.869 i l'organització política federalista formà una xarxa de tot l'Empordà. Alhora sorgiren organitzacions obreres, sovint clandestines, que enviaren delegats als congressos espanyols.

La depressió econòmica mundial dels anys 1.930 i de la guerra civil del 1936-1939 estroncà la vitalitat econòmica de l'Empordà. La comarca, com a zona fronterera, sofrí els efectes de l'èxode republicà de gener-febrer del 1.939 i l'1 de febrer hom celebrà al Castell de Figueres la darrera sessió de les corts de la República.

La postguerra ha representat una lenta recuperació econòmica i del 1.955, aproximadament, un extraordinari desenvolupament del turisme, afavorit per la proximitat de la frontera i per l'atractiu de la Costa Brava, fet que ha provocat una forta immigració d'altres zones de l'Estat.

Ens atrevim a dir que, possiblement, hi ha hagut un canvi substancial en el tarannà i manera d'ésser de l'Alt Empordà. Diem això, partint precisament de l'interrogant que se'ns obre a partir dels resultats de les primeres eleccions electorals que hi va haver després de la mort del Dictador.

Ens hem limitat a constatar els grans agrupaments ideològics en dreta i esquerra a les eleccions legislatives del 15 de juny del 1.977 a l'Alt Empordà comparant-les amb la totalitat de la província de Girona.

Malgrat la part de subjectivitat que puguin tenir aquestes classificacions, cal dir que l'agrupació ideològica de les dretes l'hem feta sumant els vots de AP, PDC, UCDCC, Lliga, EC i UCD. Les esquerres, per la seva banda, sumen els vots de PSUC, PSC-PSOE, Unid. Soc. i FUT. Les candidatures independents són les del CIG pròpies a la província de Girona.

Heus aquí aquesta comparació:

	<u>Girona</u>	<u>Alt Empordà</u>
esquerra	35'37 %	30'16 %
dreta	60'18	65'84
independents	2'56	2'08

A la presència d'aquests resultats, no queda més alternativa que relativitzar la història obrera, radical i federal de l'Alt Empordà. No cal oblidar, a nivell interpretatiu, que el franquisme ha deixat la seva marca en el món de pagès i, sobretot, en els contextos rurals i aïllats. L'única zona de la comarca on hi predominà l'esquerra, fou la part nord i fronterera: Port-Bou, Colera, Llançà, Vilajuïga i Garriguella.

2. Composició socio-demogràfica de la comarca

2.1. Població comarcal, per pobles i els seus increments

Hem intentat fer una primera aproximació a la població global de la comarca. La relació és nominal per a cadascun dels pobles que integren la comarca i que correspon als guarismes dels anys 1936, 1940, 1950, 1960, 1970 i 1975. Heus aquí la relació global:

<u>Pobles</u>	<u>1936</u>	<u>1940</u>	<u>1950</u>	<u>1960</u>	<u>1970</u>	<u>1975</u>	<u>Signe</u>
Agullana	1.142	1.062	859	897	824	668	-
Albanyà	298	258	216	196	187	151	-
Armentera	991	956	1.005	1.003	834	783	-
Avinyonet Puigv.	518	466	436	411	367	365	-
Bàscaia	884	857	890	825	811	774	-
Biure	419	714	365	446	328	305	-
Boadella	521	427	416	417	301	277	-
Borrassà	740	712	669	632	581	512	-
Cabanelles	813	757	713	616	373	283	-
Cabanes	742	663	663	834	1.058	897	-
Cadaqués	1.315	1.129	989	1.048	1.272	1.513	+
Campmany	753	702	671	711	590	501	-
Cantallops	569	520	461	497	414	342	-
Cast.d'Empúries	2.297	2.219	2.056	2.009	2.110	2.111	-
Cistella	589	452	507	305	268	242	-
Colera	656	437	378	391	506	450	-
Darnius	928	823	1.106	655	531	534	-
Dosquers	168	179	177	156	---	---	-
L'Escala	2.489	2.504	2.475	2.451	3.117	3.547	+
Espolla	751	670	725	592	542	465	-
El Far	372	375	362	438	547	538	+
Fortià	539	466	475	423	436	420	-
Garrigàs	679	648	617	555	524	382	-
Figueres	14.738	16.437	16.589	17.548	22.087	28.120	+
Garriguella	840	784	691	664	633	600	-
La Junquera	1.319	1.152	1.199	1.578	1.964	2.232	+
Llançà	2.103	1.832	1.713	1.859	2.682	2.994	+
Lledó	919	826	830	736	628	579	-
Llers	998	770	784	728	691	678	-
Maçanet de Cabr.	1.252	1.061	1.134	926	872	844	-

<u>Pobles</u>	<u>1936</u>	<u>1940</u>	<u>1950</u>	<u>1960</u>	<u>1970</u>	<u>1975</u>	<u>Signe</u>
Masarac	371	343	328	293	291	282	-
Mollet d'Empordà	319	308	288	248	233	207	-
Navata	781	743	755	600	645	611	-
Ordis	403	357	347	305	331	307	-
Palau Sta.Eulàlia	196	193	175	157	109	93	-
Palau-Savardera	942	883	805	776	767	704	-
Pau	485	423	458	385	426	350	-
Pedret i Marzà	185	168	169	155	145	137	-
Peralada	1.228	1.150	1.243	1.099	1.001	1.246	-
Pont de Molins	462	438	424	439	358	345	-
Pontós	480	443	450	386	323	260	-
Port de la Selva	1.045	905	901	709	958	838	-
Portbou	3.092	2.047	2.033	2.236	2.360	2.397	-
Roses	2.823	2.776	2.720	3.575	6.186	7.145	‡
Rabós	413	369	358	317	225	175	-
Riumors	387	400	344	297	260	242	-
S. Climent Sasebes	724	629	631	729	915	526	-
S. Llorenç Muga	457	446	384	373	183	162	-
S. Miquel Fluvià ..	271	248	246	296	392	434	‡
Sant Mori	204	209	225	199	147	135	-
S. Pere Pescador	1.122	1.029	1.073	963	987	980	-
Sta.Llogaia d'Alg.	206	182	180	284	282	345	‡
Saus	740	722	814	825	805	742	-
La Selva de Mar ..	315	277	237	219	191	175	-
Siurana	199	267	274	246	220	270	‡
Taravaus	138	119	126	101	---	---	-
Terrades	515	411	448	376	239	204	-
Torroella Fluvià	504	478	463	443	344	350	-
La Vajol	171	128	140	131	82	68	-
Ventalló	836	802	833	739	611	575	-
Vilabertran	652	732	720	778	893	903	‡
Viladamat	429	386	423	428	447	426	-
Vilafant	614	569	584	689	1.183	1.326	‡
Vilajuïga	850	807	783	822	789	709	-
Vilamacolum	450	414	391	357	315	304	-
Vilamalla	296	304	310	304	364	416	‡
Vilamaviscle	266	241	305	156	129	93	-
Vilanant	481	427	406	431	403	309	-
Vilanova de la Muga ..	563	541	495	525	367	---	-
Vilasacra	404	385	389	407	497	450	‡
Vilatenim	248	277	252	249	470	---	‡
Vilaür	201	181	184	156	158	112	-

Total Habitants:	1936	66.881
	1940	63.801
	1950	63.594
	1960	63.743
	1970	72.111
	1975	77.439
% increments: 1936 - 1950		-5'2 %
	1950 - 1975	21'8 %

A la vista d'aquestes distribucions comarcals per pobles, podem dir, després d'una anàlisi pormenoritzada de cadascun d'ells que, malgrat la regressió global experimentada entre els anys 1936 i 1950, hi ha unes poblacions que experimenten un notable augment de la seva població. Són els següents:

Siurana (37'68 %)	Dosquers (5'35 %)
Darnius (19'18 %)	Vilamalla (4'72 %)
Figueres (12'56 %)	Vilatenim (1'63 %)
Vilabertran (10'43 %)	Armentera (1'41 %)
Sant Mori (10'29 %)	Peralada (1'14 %)
Saus (10 %)	Bàscara (0'67 %)

Per altra banda, l'increment més que notable experimentat entre els anys 1950 i 1975, s'ha vist notablement afavorit a les poblacions següents:

Roses (162'68 %)	Cadaqués (52'98 %)
Vilafant (135'61 %)	El Far (48'61 %)
Santa Llogaia (91'66 %)	L'Escala (43'31 %)
La Junquera (86'15 %)	Cabanes (35'29 %)
S. Miquel Fluvià (76'42 %)	Vilanalla (34'19 %)
Llançà (74'78 %)	Vilabertran (25'41 %)
Figueres (69'50 %)	

Com podem observar, es tracta particularment de poblacions turístiques o pròximes a la gran capitalitat de Figueres. Per altra banda, hi ha alguns pobles que han accentuat notablement els aspectes negatius de la seva dinàmica socio-demogràfica: es tracta de pobles allunyats de centres turístics (Excepte Selva de Mar) o dels punts neuràlgics de la vida de la comarca. Són els següents:

(interval comparatiu 1936-1975)

S. Llorenç de la Muga (-64'5 6)	Albanyà (49'3 %)
Cabanelles (-65'2 %)	Boadella (-46'8 %)
Vilamaniscle (-65 %)	Pontós (-45'8 %)
Terrades (-60'4 %)	Selva de Mar (-44'4 %)
La Vajol (-60'2 %)	Vilaür (-44'3 %)
Cistella (-58'9 %)	Garrigàs (-43'7 %)
Rabós (-57'6 %)	Darnius (-42'4 %)
Palau de Sta. Eulàlia (-52'6 %)	Agullana (-41'5 %)

Només hem volgut retenir les xifres relatives dels pobles que havien superat el 40 % de disminució.

L'any 1977, la comarca de l'Alt Empordà assolí els 79.667 habitants; aleshores, tenia el 17'29 % dels habitants de la província de Girona i l'1'33 % dels de Catalunya.

Diguem finalment que, per respecte al 1975, l'Alt Empordà havia incrementat els seus habitants el 1977 només d'un 2'88 %. Es pot parlar efectivament d'una comarca totalment estabilitzada.

2.2. Densitat de població comarcal

Les superfícies de la nostra comarca són les següents:

Total:.....	127.313 hectàrees
Agrària:	114.368 hectàrees
De conreu:	41.623 hectàrees

Les densitats demogràfiques corresponents a aquests anys estudiats són les següents:

1936	1'2 habitants/Ha.
1940	2
1950	2
1960	2
1970	1'77
1975	1'64
1977	1'60

Es tracta de les zones menys denses de Catalunya.

2.3. Estructura d'edats de la població. Composició per sexes

La composició per edats de la població de l'Alt Empordà, era l'any 1970 la següent:

<u>Grups d'edat</u>	<u>Absolut</u>	<u>%</u>	<u>Catalunya (%)</u>
0-19 anys	20.912	29	33
20-34	14.422	20	21
35-54	19.471	27	26'5
55-64	7.932	11	9'5
65 i més	9.374	13	10

Com es desprèn d'aquesta primera aproximació, hem de dir que la nostra comarca presenta uns estàndards particularment enve-

llits. Molt a grans trets, la població jove a l'Alt Empordà és deficitària per respecte al total de Catalunya, en benefici de la població més vella. Abans parlàvem d'una comarca estabilitzada i pensem ara que cal pronunciar-se per una total i absoluta regressió. Una població que manifesta uns índexs tan extraordinàriament elevats dalt de la piràmide, manifesta una situació demogràfica clarament i definitivament regressiva.

Pel que respecta a la dicotomia sexual, la distribució a la nostra comarca és així:

Homes	36.199	50'2 %
Dones	35.912	49'8 %

Per a Catalunya, aquesta proporcionalitat és favorable a les dones (49 % d'homes, sobre el 51 % de dones). I això, per què? Històricament, la nostra guerra civil comportà una rellevant emigració que afectà molt seriosament la nostra comarca que es va veure arrastrada per la imponent corrent que travessava l'Alt Empordà per a atènyer la frontera francesa. La població femenina es mantingué a uns estàndards inferiors del seu embalum numèric, comptant, a més, que la comarca de referència és notablement antinatalista ja des de fa molts anys; els índexs de fecunditat de la mateixa són dels més baixos d'Espanya.

Les empordanesses abandonaren posteriorment la nostra comarca a la recerca d'alternatives fora de la mateixa i el despoblament femení, sense ésser escandalós, encara es manté ara. Es l'única explicació que trobem a aquesta dada estadística que només es repeteix, a la província de Girona, a la comarca de la Cerdanya, també fronterera i possiblement degut a les mateixes causes.

2.4. Població activa i inactiva

La nostra comarca presenta la distribució següent a aquest respecte:

	<u>Absolut</u>	<u>%</u>	<u>Catalunya (%)</u>
Actius	27.947	38	39
Inactius	44.164	62	61

Aquí i ara, malgrat tot, les diferències són ben minses. Es pot dir que la nostra comarca, pel que respecta a l'activitat, es manté a uns nivells força equiparables als de Catalunya.

2.5. Establiments i ocupació, per sectors (1970)

	<u>Embalum de les empreses</u>		<u>Nombre de treballadors</u>	
	<u>1-50</u>	<u>51-500</u>	<u>Absolut</u>	<u>%</u>
Mines i pedreres	15	1	217	2'4
Alimentació, begudes	109	2	962	10'7
Tèxtil	3		427	4'7
Confecció, cuir, calçat	36			
Fusta	114	1	807	8'9
Paper, arts gràfiques	11		86	0'9
Química	7		102	1'1
Vidre, ceràmica	29		357	3'9
Metal·lúrgia	221	6	1.281	14'2
Construcció	391	5	4.558	50'6
Electricitat, aigua, gas	10	1	193	2'1
Altres manufactures	-	-	20	0'2
Total Industria	946	16	9.010	32'2
Total Agricultura i Pesca			9.289	33'2
Total Serveis			9.588	34'3
No classificats			60	0'2
TOTAL			27.947	100'0

Les activitats a tot Catalunya vénen distribuïdes de la manera següent:

Indústria	53'15 %
Agricultura i pesca	10'37
Serveis	34'76
No classificats	1'72

Se'ns dibuixa, doncs, una comarca extraordinàriament agrícola, en detriment de les activitats industrials que, comparativament, no són pràcticament rellevants.

Dintre d'aquestes activitats industrials, la nostra comarca es fa assenyalar per la importància de les persones empleades, en les següents: Mines i pedreres (2'4 a la comarca i 0'8 a Catalunya)

Fusta (8'9 % a la comarca i 3'9 % a Catalunya)

Construcció (50'6 % a la comarca i 20 % a Catalunya)

Val la pena de cridar l'atenció que les tres activitats de transformació esmentades diuen referència a l'activitat turística. Totalitzen el 54'6 % de les empreses de la comarca i pràcticament totes elles són empreses d'una entitat petita.

Diguem finalment pel que respecta a les empreses en el seu dimensionat, que les distribucions per l'Alt Empordà i per Catalunya es presenten d'aquesta manera respectiva:

<u>Dimensionat</u>	<u>Alt Empordà</u>	<u>Catalunya</u>
1-50 treballadors	98'3 %	94'2 %
51-500	1'6	5'6
més de 500	0	0'2

A la nostra comarca s'hi ubiquen relativament empreses d'un dimensionat sensiblement petit.

Podem dir, per tant, que la comarca que estudiem és altament agrícola i pesquera, que té una activitat industrial relativament im-

portant del que respecta a la indústria que depèn del turisme; però que el dimensionat mig de les empreses és molt petit.

2.6. D'alguns indicadors d'estatuts socials

La renda comarcal l'any 1973 era a la nostra comarca de 7.153.831 pessetes; suposava aleshores el 1'23% de Catalunya. Vegem dimensions semblants de les comarques de la província de Girona:

Baix Empordà	1'31 %
Cerdanya	0'21
Garrotxa	0'78
Gironès	2'28
Ripollès	0'54
La Selva	1'22

La nostra comarca no és pas de les més baixes de la província de Girona.

Per altra banda, si considerem pel mateix any 1973, la "renda per capita", tenim per a la província de Girona la distribució següent:

Alt Empordà	94.700 pessetes
Baix Empordà	103.200
Cerdanya	100.700
Garrotxa	99.800
Gironès	110.100
Ripollès	93.000
La Selva	96.400

En conjunt, cal dir que el nivell de vida a l'Alt Empordà, essent una de les comarques de Girona productives, es troba a uns estàndards particularment baixos pel que es refereix a l'índex de la renda "per capita". Es a dir, si considerem la productivitat personal, el pes d'aquelles classes passives és notablement rellevant a l'Alt Empordà.

3. L'estructuració simbòlica de l'Alt Empordà

A la vista del que hem acabat d'analitzar, tant pel que respecta als elements històrics com a la demografia de la nostra comarca, creiem que estem en mesura de definir una certa aproximació a l'estructura simbòlica de l'Alt Empordà; és a dir, a respondre de manera més o menys aproximada quins són els centres d'interès sobre els que poden o deuen moure's els movils informatius i comunicatius dels habitants d'aquesta comarca. Ni cal dir com ens hagués agradat elaborar molt més àmpliament aquests aspectes demogràfics; però les possibilitats informatives eren molt limitades,

L'Alt Empordà és una comarca fronterera. Històricament ha rebut tota mena d'influències fins el punt que un informant molt autoritzat d'aquesta comarca ens ha confessat:

"la comarca de l'Empordà i, sobretot, l'Alt Empordà és la que acull prioritàriament els corrents europeus, puix que qualsevol cosa arriba primer aquí que a Barcelona i això no deixa d'ésser un famón aventatge."

La comarca de referència té el formidable privilegi d'ésser la peonera de la península en captar i sotmetre's a aquestes influències.

Sembla, per tant, que una tasca informativa essencial ha de fer-se ressó a nivell comunicatiu d'aquestes hipotètiques accions exteriors. No es pot prescindir dels corrents que puguin venir del Vallespir o de més enllà i no es pot tolerar que el que preocupa o el que es diu al carrer no sigui degudament assumit pels mitjans de comunicació comarcals en general, i per la ràdio en particular. La forçada i efectiva capitalitat de Barcelona, no pot ofegar de cap manera aquesta primera nota essencial de la nostra comarca.

Demogràficament, l'Alt Empordà perdé població a partir de la desfeta de la guerra civil espanyola; davallada progressiva que no s'atura, almenys pel que respecta als anys censals, fins el 1960, a partir del qual s'està experimentant un increment més que notable, és a dir, un 1'4 % anual de mitja durant els quinze anys que van fins el 1975.

Aquest creixement troba dues explicacions plausibles: l'efluri turístic a partir del 1955 i la progressiva capitalitat comarcal de Figueres amb un notable increment sobretot de la seva àrea d'influència, concretament els pobles que l'envolten i que limiten amb el seu terme municipal.

Sembla doncs, que els centres d'interès més específics cal notar-los en el món del turisme i també en la galopant vida urbana de la ciutat de Figueres, que ja no es limita només i únicament a la importància del seu mercat semanal. Pel que fa a la resta de la comarca, en canvi, es deixa sentir una notable regressió o, almenys, podem parlar d'una certa estabilització general. Un indicador rellevant d'això és que l'Alt Empordà és encara una de les comarques menys denses de Catalunya i presenta uns paràmetres de població, pel que a l'edat es refereix, particularment envellits. Cal dir així mateix, que la nostra comarca ostenta uns índexs de fecunditat dels més baixos de Catalunya.

L'agricultura, la ramaderia i la pesca són les activitats més predominants pel que respecta als nombres relatius comparats de les persones que s'hi dediquen.

El món dels pagesos, dels pastors i dels pescadors creiem que han d'absorbir gran part o, almenys, la principal part de les tasques comunicatives dels mitjans de comunicació social de la comarca.

Pel que fa a la indústria, o al sector secundari, domina a bastament la petita empresa i, pel que respecta a les activitats o rams productius, adquireixen una relativa relevància la mineria, la fusteria i la construcció.

El sentit de la informació cal que s'encamini cap a la petita indústria o de la petita empresa. Efectivament, les rames predominants depenen encara de la indústria turística, sobre la importància de la qual ja n'hem fet esment quan parlàvem de la demografia.

Finalment, diem que la nostra comarca és molt productiva, certament; però degut a l'abundància de les classes passives, ostenta uns nivells de renda migs per persona força migrats.

Pensem que això ens porta a dir que la comunicació a la comarca ha de fer incís directe en els problemes que afecten a les classes passives; però simultanejant amb els interessos que seran propis i específics dels nivells de renda més elevats, que són els qui veritablement logren que els nivells de renda comarcal per persona no baixin pas excessivament.

Com ja dèiem anteriorment, tenim la impressió que, havent manejat més variables, podríem definir amb més matisos els entorns de l'estructura simbòlica dels nostres alt empordanesos. Mentrestant, pel que portem analitzat fins ara, podem afirmar que les característiques informatives de la comarca, si es vol tenir compte amb objectivitat d'aquesta estructura simbòlica de la comarca, es poden resumir en els punts següents:

- Captació de les influències i corrents ideològics, culturals i de tota mena que puguin venir de més enllà de les nostres fronteres.

- Importància de fer una incidència en el món del turisme, tant pel que respecta als serveis turístics com activitat, com pel personal que hi treballa, com per les indústries que en depenen, com pels mateixos turistes que en disfruten i hi tenen pro pietats.
- La cpitalitat comarcal de Figueres és important d'assumir-la, no pas per provocar un centralisme eixorc, sinó per a prendre seriosament tot el significat d'aquesta progressiva urbanització de la capital de l'Alt Empordà.
- S'hauria d'incidir en la problemàtica que afecta directament als problemes de l'agricultura, de la pesca i de la ramaderia. La importància estadística d'aquesta mena d'activitat és cabdal a la comarca.
- Pel que fa a la indústria, cal incidir en els aspectes més rellevants de la petita indústria. Tant pel que respecta a l'artesanat, com les indústries de transformació o de fabricació.
- Els interessos de les classes passives han de passar al primer pla. Però també cal tenir present la importància de l'activitat dels habitants de la comarca i que arriben a tenir uns nivells socio-econòmics força respectables.

En síntesi, pel que hem analitzat, aquesta és l'estructura simbòlica de la comarca de l'Empordà.

II. L'EMISSORA COMARCAL DE FIGUERES

1. Elements històrics

Cap a la dècada dels anys 50, l'episcopat espanyol obtenia el permís per a muntar emissores pròpies en totes i cadascuna de les seves diòcesis.

Immediatament, l'Acció Catòlica de Figueres pressionà sobre el bisbat de Girona per tal que acceptés un formulari de sol·licitud, puix que l'organització apostòlica com a tal es comprometia a muntar l'emissora. Era el 1960, segons ens diuen els nostres informants, que arribaven els impresos a Girona.

Entretant, era la pròpia Direcció General de COPE ("Cadena Ondas Populares Españolas") qui es preocupava d'assegurar aquesta implantació, pels bisbats que no ho sol·licitaven.

Fou nomenat com a director de Ràdio Figueres, aproximadament l'octubre del 1961, mossèn Manuel Pont i Bosch que acabava de fer una preparació a Ràdio Girona (que no pertany a la cadena) i precedentment a Ràdio Lleida i que, a més, havia estat el promotor de Ràdio Missió, mitjà de comunicació ambulant de la Casa Missió de Banyoles, instal·lada interinament en diversos llocs de la diòcesi gironina amb motiu de les missions populars.

Els tres mesos que van des d'aquell octubre fins el mes de desembre, la dedicació fou total per a acabar de posar a punt els darrers detalls i, efectivament, el 23 de desembre, just dos dies abans de Nadal, s'entrava en funcionament. Tant els estudis com l'antena es trobaven ubicats al Patronat de la Catequística, a la Ronda del Parc, amb un total de sis hores d'emissió, tres el matí i tres la tarda.

Per Setmana Santa del 1962, foren traslladats els estudis al carrer Sant Llàtzer, número 21; i més o menys el 1968, foren adquirits els terrenys del Puig d'en Roca a Avinyonet de Puigventós on s'hi ubica actualment i des d'aleshores l'equip tècnic emissor amb una casa pels guardes. Ja en aquesta època, la durada de les emissions és molt més llarga, puix que es funciona des de les 8 del matí fins a les 12 de la nit de manera ininterrompuda. La plantilla de la ràdio es componia de 14 ó 15 persones.

2. Ràdio Figueres dintre la COPE

La COPE és una cadena d'ondes populars, amb un bon conjunt d'emissores federades, essent cadascuna d'elles autònoma. De totes maneres, algunes d'aquestes emissores acabarien funcionant amb pèrdues ostensibles (Càceres, Badajoz, Jaén, Granada, per exemple) i això seria la causa d'un profund malestar.

Es pot dir que la postura dels bisbes espanyols es dividia en dues posicions molt generalitzades. D'una banda, hi havia els que, malgrat el que puguin deixar entendre les aparences, no van prestar mai l'interès que es mereixia la COPE com a mitjà de comunicació i d'influència religiosa. L'argument que sustentava aquesta postura era el de dir que ja es disposava d'uns mitjans de difusió que, tot i essent propis de l'Estat, estaven sempre completament a disposició de l'Església. Ni cal dir potser que aquesta perspectiva era plena de miopia -ens confessen els nostres informants- puix que tothom mínimament sensat ja intuïa aleshores que el règim franquista i el seu sistema no podien pas ésser eterns.

D'altra banda, hi havia la postura dels qui es manifestaven reacis a posar emissores, puix que -deien- "no s'han de fer com-

petències ni posar negocis; el que ha de fer l'Església és promocionar que els comunicadors siguin veritablement responsables de la tasca que realitzen".

Sigui com sigui, per una raó o altra, la concessió d'emissores a l'episcopat no va trobar un ressó total com era teòricament esperable.

Pel tema que ens ocupa, el millor procediment per a entendre el dinamisme radiofònic de la nostra emissora de Figueres, és el d'establir un paral·lelisme entre les etapes històriques de la COPE i el moment conjuntural dinàmic de la Ràdio Popular de Figueres.

A). El dominic Pare Sacristán fou qui primerament ocupà la Direcció General de COPE i en aquesta tasca hi restà durant aproximadament els deu primers anys d'existència de Ràdio Popular de Figueres.

Durant el seu mandat, s'inicià la Ràdio Popular de Madrid i s'originaren dèficits grossos i quasi insalvables.

Sobre la gestió del Pare Sacristán cal dir que fou un home de gran visió. Pretengué fer una Cadena d'empresa única o, almenys, majoritària d'emissores; per a fer això, va fer passos evidentment molt útils. Però s'enfrontà amb l'abandó absolut de la Jerarquia eclesiàstica, la labor de "sàtrapa" en contra de les ordres religioses (que tan nefastes han estat per a la COPE) i la incomprensió i manca de col·laboració dels directors de les emissores que, en aquells temps, eren molt poderosos: aquestes raons feren fracassar la seva encertada visió i la seva empenta juvenil.

--- Aquesta etapa, malgrat tot, coincidí amb l'època brillant de Ràdio Figueres; brillant en el sentit que hi hagué sempre una estabilització econòmica i, en definitiva, l'emissora de l'Alt Empordà anava fent la seva tasca amb un manteniment de la plantilla inicial.

B). N'Antoni García Pablos, en unió d'en Joan Sánchez Cortés, fou llençat per la Jerarquia a fer una empresa única. La situació de la Cadena en aquells moments era d'una precarietat impressionant. Constituí aleshores una Societat de Serveis, Ràdio Popular, S.A., de la que en fou el primer director i Conseller Delegat. Aquesta societat tenia, en principi, que cobrir un dèficit molt difícil de sostenir.

No va pas poder realitzar el seu projecte perquè, després d'èsser abandonat estrepitosament en una assemblea pels bisbes, fou bombardejat de tot atreu i va tenir que plegar als tres anys aproximats d'haver assumit el càrrec. Amb tot, amb el seu acusat sentit jurídic, posà les bases legals del futur de la Cadena.

--- L'etapa García Pablos per a l'emissora de Figueres fou certament estabilitzada; però es comença a notar una certa desestabilització; és a dir, s'inicià una franca devallada que es concretà en la necessitat d'anar reduint la plantilla pel procediment que, si algú plegava, no es buscava pas una substitució.

C). Immediatament a la dimissió de García Pablos, el substituí Valentín Sebastián Pardos que agafà la seva senyera. Aquest havia estat deu anys Director de Ràdio Saragossa i fou portat a Madrid per la Jerarquia, cap a finals dels anys 70, per a salvar els deutes d'una emissora de la que avui, en situació de salut i de rendabilitat, n'és encara el Director.

Simultanejant el càrrec de l'emissora de Madrid, fou nomenat Director General de la Cadena i Director i Conseller Delegat de Ràdio Popular, S.A.; ho fou des de l'any 1972 fins el juny del 1977. Trobà l'estructura Cadena-Ràdio Popular, S.A. amb deutes voluminosos i ho deixà amb una imatge renovada, prestigiada comercialment, totalment sanejada, en rendabilitat creixent i amb molts milions d'estalvi.

Intentà també la creació d'una empresa única. Els estatus que confeccionà per a una Societat Anònima global, foren aprovats, en principi, per la Comissió Episcopal de Mitjans de Comunicació Social; però foren refusats en Assemblea. El que sembla ésser la causa de la no reelecció del Consell d'Administració en ple i, per tant, el seu cessament. Quedà com a Director de Ràdio Popular de Madrid, com ja ha estat dit, càrrec que ostentà des del 1970.

Durant aquest període, que també tingué una duració aproximada d'uns tres o quatre anys, s'escaigué la mort del Dictador i, per tant, comencen immediatament a haver-hi notables canvis socials i polítics al país: això fa entrar en la convicció als bisbes que els hi manquen mitjans de comunicació a la seva mà; és a dir, s'adonen de la transcendència del problema.

---Aquest és el període que Ràdio Figueres experimenta una devallada notable; s'experimenta una total desestabilització i s'arriba inclús a la reducció dràstica de les hores d'emissió. (En aquells moments, la durada de les emissions era de les 8'30 del matí a les 22'30).

D) S'inicia aleshores una quarta etapa de la COPE amb el nomenament del gerent de la Conferència Episcopal Espanyola com a Director General de la COPE; aquest home havia de posar ordre a la

Conferència i a tot el que depèn d'aquesta. Ell creu rodonament que l'única manera de salvar la COPE és tornant a la idea de García Pablos de constituir la Societat; logra efectivament constituir-la amb un consell a Madrid que es cuidarà dels aspectes doctrinals i de redacció.

És nomenat Jordi Blajot, que estava a Ràdio Vaticana, com Director de la Cadena i Don Bernardo, Gerent de la Conferència Episcopal, queda com a delegat de la mateixa a la Junta Central de la Societat. (Aquesta queda constituïda com a tal el primer de gener del 1980). De 45 emissores, més de 20 hi estan integrades: acaben depenent in totum de la Direcció General de COPE i cadascuna d'elles és una simple sucursal de Madrid.

La Cadena, doncs, queda així: una Direcció General integrada per un doble equip, un de redacció i un altre doctrinal.

3. El problema de les emissores catalanes

En fer-se la COPE amb una Direcció General a Madrid, hi havia un evident perill de castellanització. De fet, la nostra emissora de l'Alt Empordà, amb connexió amb l'emissora independent EAJ 20 Ràdio Sabadell, havien ja iniciat una sèrie d'iniciatives parcials com la retransmissió del futbol en català, per exemple. Val dir, així mateix, que Ràdio Popular de Figueres, ja en l'èpica franquista⁽¹⁾, fou de les que es va distingir més per l'ús del català; així fou reconegut per la premsa de l'època.

(1) Fou la primera que va donar lliçons de català. Primerament, a càrrec de Joan Arús i, més tard, de mossèn Andreu Soler i Soley.

Amb motiu de la Setmana Santa del mes de maig del 1979, es va fer als bisbes de Catalunya una proposta per a constituir, en una primera etapa, una cadena catalana i, en una segona etapa, la dels països catalans (Illes, Castelló, València...) Aquesta idea de cadena catalana que, per altra banda, es proposava amb la fonamentada impressió que no prosperaria, fou aprovada recentment el dia 29 de gener d'el 1980. Amb ella s'ha aconseguit un doble objectiu; d'una part, que els catalans tinguessin representació a Madrid com a tal cadena catalana (les emissores catalanes tenen com a representant a Madrid i formant part dels dos equips, de redacció i doctrinal, a mossèn Martínez Roura, que havia treballat força a la ràdio i ara ja n'és fora⁽¹⁾ i, d'altra part, que es posés en funcionament la cadena partint de la realitat.

A Catalunya aquesta cadena la integren Sabadell, Lleida, Reus i Figueres; però no s'exclou la col.laboració directa de totes les altres emissores del Principat que inclús no formen pas part de COPE (Olot, Igualada, Vic, Ulldecona, Mora d'Ebre, Tàrraga...) Això permet arribar a una federació d'emissores per auna programació conjunta o per a certes actuacions determinades, entre les que destaca la constitució d'un noticiari català. Tots els directors tenen vot i veu, puix que es constitueix una assemblea de directors que no depenen explícitament de Madrid. Això es tradueix en el fet que cada director té un poder d'intervenció en el programa que es faci en comú, puix que la valoració de les notícies la fan els mateixos directors.

El fet de la cadena catalana no exclou que l'emissora de Figueres, integrada dintre la cadena de la COPE, formi part de la Societat Anònima en la que l'Estat hi té el 25% de la participació, la Conferèn-

(1) Algú ens ha comentat: "ja fa riure que ens representi un senyor que no és director d'emissora i que ha d'ignorar per força els maldecaps de les emissores per dintre. En canvi, està molt bé que formi part de l'equip doctrinal..."

cia Episcopal el 50% i l'emissora l'altra 25%. Això vol dir, es vulgui o no, que s'és encara una sucursal de Madrid.

El Consell d'Administració de la Societat Anònima s'ocupa de les dues vertents ja esmentades: la de programació i la doctrinal. A les diòcesis on hi ha una emissora de la COPE, el bisbe nomena un assessor religiós que pot molt bé ésser un seglar i que es preocupa i acomoda la programació a la doctrina i la fe. L'aventatge de l'emissora popular de Figueres, és que aquestes funcions vénen exercides pel mateix director, que és un sacerdot. En aquest sentit l'emissora de Figueres guarda encara una certa autonomia i llibertat; però això no sempre és així, perquè malgrat que les línies mestres d'actuació doctrinal les doni la Conferència Episcopal, la funció de l'assessor pot suposar i suposa sovint un control que ofega totalment l'autonomia de l'emissora local.

La dificultat principal d'aquesta situació és que si, fins ara, s'havia catalanitzat en castellà, en aquests moments, el risc és que es pot castellanitzar en català. Hi ha llibertat, certament, però s'imposen des de Madrid certes connexions.

Per a il·lustrar això, només cal evocar el decret recent d'obligar les diverses emissores de la COPE, a nivell de retransmissions esportives del diumenge a la tarda, connectar amb "Tiempo de Juego", que ve facilitada des de Madrid. Per a l'emissora de Figueres, això suposa canviar el "futbol en català" per la retransmissió castellana que provingui de Madrid des del començament de la lliga de futbol. El plantejament que està fent l'emissora de Figueres és de connectar amb Madrid per Onda Normal i de deixar el "futbol en català" per a la freqüència modulada: una mena de trampa innocent per a salvar l'emissió en català de les retransmissions esportives.

Aquest és només un exemple del que pot succeir en el futur; una mostra que és evidentment prou explícita i el·loqüent.

Hi ha constància que la Conferència Episcopal Catalana ha fet gestions i s'ha mogut de cara a la cadena catalana. De totes maneres, hi ha encara un problema fàctic no pas fàcil de resoldre i és que a Catalunya la Cadena d'Ondes Populars Espanyoles només té tres petites i modestes emissores: Lleida, Reus i Figueres. I el que podria ésser veritablement factible sobre el paper, pot trobar encara la dificultat de realització plena per causà d'una capacitat impossible d'assumpció; per exemple, a Reus el seu director és castellà.

Una sortida sobre la qual s'està treballant a nivell de pressions, és que la Generalitat de Catalunya patrocini un noticiari català; es tractaria d'un simple estudi, centrat al Palau de la Generalitat, que a moments determinats i a hores convingudes, obriria la seva informació oficial amb la possibilitat de que passés i el complementessin totes les emissores de Catalunya. No es creu interessant que la Generalitat montés la seva pròpia emissora, sinó que simplement facilités una informació que seria transmesa i complementada per totes les emissores de Catalunya.

Inclús, es podria estudiar la possibilitat d'un programa cultural català que incidís en la història, la cultura, la geografia i tot allò que pugui interessar al país català.

Així ha estat directament transmès a les instàncies presidencials de la Generalitat de Catalunya i s'està a l'espera del possible i hipotètic bon acolliment que la idea pugui trobar en el si del Govern Autònom de Catalunya, pensant que, per altra banda, aquesta és una iniciativa que s'escau plenament dintre les competències de la mateixa Generalitat de Catalunya.

A partir del 12 de novembre del 1979, entrà a Ràdio Popular de Figueres un equip de 19 col.laboradors i es formà així mateix un equip de redacció amb un responsable de noticiaris, musicals, culturals i esportius.

L'emissora es compon actualment de la plantilla i d'un equip de col.laboradors, molts d'ells voluntaris, que formen, tots plegats, l'equip de redacció. Es tendeix ara a estendre la xarxa de corresponents, puix que es considera totalment insuficient. La preocupació actual és la de mantenir una presència al carrer per a tot acte que es realitzi, sobretot de caire cultural.

Quan nasqué la televisió, es va dir prematurament que moriria la comunicació radiofònica; però immediatament la ràdio va anar trobant nous camins i va anar deixant de banda progressivament els guions, les novel·les, el teatre, etc.... per a passar a ésser més noticiari i musical.

4. La programació de Ràdio Figueres

L'emissora figuerenca manté una distribució dels espais d'emissió que respon a unes coordenades que confirmen el qualificatiu de "popular". Hem intentat fer una aproximació als continguts de les emissions de la nostra emissora, reduint-los a uns ítems que fossin prou generalitzables i significatius com per a encabir-hi les diverses titulacions de cadascun dels espais radiofònics de l'emissora. Val a dir que estem fent una generalització que, segurament que del fet d'ésse-ho, pot caure en un excessiu simplisme; caldria segurament distingir entre la programació que es realitza entre setmana, de di lluns a divendres, de la que ocupa els espais radiofònics del dissabte i del diumenge. En aquesta última s'intensifica generosament la

música i la cultura, a part, evidentment, dels espais esportius que afecten principalment l'interès dels amants de l'esport i també s'incrementa lògicament els espais religiosos.

Caldria, així mateix, distingir entre la programació d'estiu i d'hivern, accentuant-se precisament a l'estiu la música i la informació.

Sense matisar excessivament, ens hem limitat a condensar l'emissió de la Ràdio Popular de Figueres de la manera següent:

1. La música, des de la clàssica al rock i travessant per tota una àmplia gamma de varietats, ocupa entorn de les nou hores d'emissió. Les denominacions d'aquests espais són molt diverses: Bon dia, Música de sempre, Cau de música, A mitja tarda, Boccatta de rock, Orquestres a plena nit...
2. El segon lloc l'ocupen els espais informatius: es tracta d'una hora i quaranta-cinc minuts d'emissió. Aquesta informació omple els espais següents: Diari parlat, Informatiu dia, Redacció de nit...
3. Els espais culturals tenen a l'emissió de Figueres un lloc particularment rellevant; nogensmenys que vora les dues hores d'emissió. Les variacions són substancials segons es tracti d'un dia de cada dia o d'un cap de setmana; d'una programació d'estiu o d'una programació d'hivern. Els noms d'aquesta programació cultural, són: Figueres, Nova Generació, Objectiu, Cultura i esbarjo, Al fil dels dies, Temes candents, Temps d'ahir, Fòrum cultural...

Val la pena que ens detinguem una mica en l'explicació i descripció dels temes culturals que ocupen els espais de la nostra emissora de Figueres:

"Figueres" és l'abordatge de la ciutat, capital de l'Empordà, partint de l'anecdota històrica d'un dels seus carrers.

"Cultura i Esbarjo" és un noticiari de les exposicions o aconteixements artístics que es donen a la localitat.

"Al fil dels dies" és un espai diari dedicat a les commemoracions, aconteixements folklòrics, santoral i efemèrides històriques.

"Objectiu" té missió d'evocar alguns elements històrics, geogràfics, demogràfics d'algun poble de la comarca de l'Alt Empordà.

"Temps d'ahir" està dedicat a la història de Catalunya.

"Fòrum cultural", emès únicament els dissabtes, és un espai reservat a la Casa de Cultura de Girona i que, normalment, té per objecte una informació de les activitats juvenils als diferents pobles de les comarques gironines.

4. Els temes d'actualitat ocupen aproximadament una hora i quinze minuts de la programació diària. Lògicament, els noms d'aquests espais són prou evocadors: opinió (que és l'editorial de l'emissora), tribuna...
5. Els temes d'interès local ocupen una hora de l'emissió diària.
6. L'audició musical sol·licitada, sota el nom de "la ràdio tu i jo", pren així mateix una hora dintre la programació diària.
7. També l'hora d'emissió, comptant amb la variació substancial dels caps de setmana, ve ocupada pels espais religiosos, consistint fonamentalment amb el res del santo rosari i alguna que altra informació religiosa o reflexió.

8. "Hora Francis" i la "novel.la" ocupen cadascun la seva petita estona d'emissió, entorn de la mitja hora; es tracta d'una programació que la podem posar dintre la categoria inespecífica de "varis".
9. Finalment, hi ha un petit espai diari d'un quart d'hora dedicat a les lliçons de català.

El conjunt de la programació de Ràdio Popular de Figueres pren, ja des del novembre del 1979, unes setze hores diàries. Pel que acabem de dir, la proporcionalitat dels espais radiofònics en funció del temps que ocupen i sense matisar entre les variacions que es produeixen els dies de cada dia per respecte als caps de setmana o a l'estiu per respecte a l'hivern, és la següent:

50'7 %	musicals diversos
11'3 %	temes culturals diversos
8'2 %	informatius
6'5 %	temes d'actualitat
5'6 %	Temes d'interès local
5'6 %	audició musical sol.licitada
5'6 %	espais religiosos
5'6 %	varis
0'8 %	lliçons de català

En síntesi, aquesta és la programació més notable de l'emissora popular de Figueres, a l'Alt Empordà.

III. LES RAONS D'UNA AUDIÈNCIA

Aquesta tercera part, que és substancialment la comprovació de la hipòtesi de partida, ha estat portada a terme amb materials vius i vivents y amb l'observació per quasi participació dintre l'emissora. La metodologia, doncs, d'aproximació a la dada concreta, revesteix un caràcter científic en la mesura que els nostres interlocutors i els nostres testimonis hagin estat prou explícits per a endegar la substància material del que es pretenia conèixer.

Per la nostra tranquil·litat, ens resta l'honestedat i el plantejament de la tasca efectivament duta a terme. Cal dir, ja des del principi, que el coneixement de l'audiència real d'aquesta emissora popular ha tingut, dintre de la nostra voluntat d'aproximació metodològica, algunes etapes que han estat succesivament superades. És la primera cosa que voldríem deixar ben clar: la captació real de l'audiència d'una emissora no és pas un afer fàcil de dur a terme.

Seguidament, voldriem aportar unes reflexions fetes sobre la realitat problemàtica d'una emissora comarcal. A continuació, intentarem respondre a l'interrogant de saber si efectivament l'emissora de Figueres és escoltada i fins a quin punt.

Les nostres conclusions seran només i únicament l'afirmació, matització o invalidació de la hipòtesi de recerca que plantejaven al començament.

1. Metodologia d'aproximació a una audiència

El primer pas pretès a l'hora d'acostar-nos a l'audiència de l'emissora de Figueres, fou la de dur a terme una consulta a unes col·lectivitats diferenciades de la comarca de l'Alt Empordà, estra-

tificades en funció de dues variables essencials: distància i activitat més rellevant de la població objecte de la consulta.

Es així com, en principi, s'havia pensat fer una mostra proporcional d'algunes poblacions tipus de la comarca i interrogar en cadascuna d'elles un nombre aleatori de persones entorn de l'audició de l'emissora comarcal, els gustos i les preferències, algunes emissions sobre l'emissora i algunes qüestions incidint en l'escola de la ràdio quan la programació televisiva està en marxa. Es tractava únicament de posar a punt un qüestionari, fer una mostra de famílies a cadascuna d'aquestes poblacions i realitzar la tasca de la recollida d'informació amb la codificació, anàlisi, tractament i transcripció subsegüent.

En aquesta primera idea, les poblacions escollides serien les següents:

- a) Població turística: L'Escala o Llançà, interessant 24 consultes en qualsevulla d'aquestes dues viles.
- b) Població urbana o mínimament industrial: Figueres, interessant efectivament 42 consultes.
- c) Poblacions rurals
 - de petita dimensió: Borrassà, fent-hi un total de 10 consultes.
 - de gran dimensió: Torroella de Montgrí o Banyoles, fent-hi així mateix 24 consultes. Malgrat no ésser aquestes poblacions de la comarca de l'Alt Empordà, ens semblaven interessants perquè, d'una banda, estan plenament dintre la zona d'audició completa i, d'altra banda, es troben a

una distància major i pot facilitar una aproximació real a una audició en pobles que no toquen de prop una proximitat immediata i que, per tant, poden tenir competència real d'altres emissores de la província de Girona.

En total, doncs, preteníem fer una consulta sobre un centenar de famílies, possibles auditors de Ràdio Popular de Figueres.

Malgrat tot, aquesta metodologia estava sotmesa, ja d'entrada, a greus interrogants: I si no trobàvem fàcilment persones o famílies que estiguessin en mesura d'opinar sobre la ràdio de Figueres? No suposava una verdadera aventura intentar aquesta aproximació? Serien els nostres resultats fidel reflexe d'una audició real? Les nostres induccions no quedarien mutilades essencialment en el seu aspecte més preocupant, és a dir, el científic?

Sotmetèrem aquests interrogants a l'opinió d'actors de l'emissora, i després d'una madura reflexió, decidírem abordar la comprovació de la nostra hipòtesi a partir d'entrevistes a locutors i personatges directament implicats en la programació i que pel seu procés de correspondència telefònica o escrita amb els oients, podrien tenir una visió global intuïtiva i real de la capacitat de captació del públic comarcal de Ràdio Popular de Figueres.

Així, doncs, es confeccionà la nostra opció definitiva amb l'intent efectiu de conversar amb aquests actors el discurs dels quals està en mesura d'opinar sobre els efectes d'escolta de l'emissora en la que treballen. El paper d'aquests actors és el de jugar un rol de privilegi que, com en una mena d'atalaia, captin sensiblement la força comunicativa de l'emissora, les seves capacitats, el seu ressó i la possible influència en el públic oient.

2. Els problemes més rellevants d'una emissora comarcal a Catalunya

El 31 de maig del 1980, el Centre Autònom de Barcelona de l'Institut Oficial de Radiodifusió i Televisió, amb el desig de perfeccionar aquest mitjà de comunicació que és la ràdio a través de fer un intent de diagnosi de la radiodifusió catalana, convocà les emissores gironines a un simposi sobre radiodifusió a l'Hotel Fornells Park de la capital de la província. Aquestes trobades, fetes arreu de Catalunya, s'iniciaren a la província de Tarragona, concretament a la ciutat de Tortosa, el 29 de març anterior.

Els professionals de la ràdio gironina s'aplegaren, doncs, amb el bon desig d'exposar els problemes que incideixen sobre el mitjà i d'obtenir, alhora, les sortides més valuoses i eficients. S'intentà arribar a unes conclusions per tal de perfeccionar aquesta eina de treball en el ben entès que els oients eren comuns a totes les emissores del Principat i que, per tant, hi havia una comunitat d'interessos i de problemàtica arreu de Catalunya.

Els participants en l'esmentat simposi pertanyien als òrgans i institucions següents: Ràdio Girona, Ràdio la Veu de Girona, Ràdio Popular de Figueres, Ràdio Olot i, també, l'Institut Oficial de Radiodifusió i Televisió.

Les ponències que emplenaren aquestes jornades d'estudi, en nombre de nou, foren les següents:

- i. "La programació a les emissores locals"
- ii. "Futur de la ràdio comarcal"
- iii. "La ràdio i les relacions públiques"
- iv. "Els informadors de RTV, són professionals?"
- v. "L'esport i la ràdio"

- iv. "Llengua i ràdio a Catalunya"
- vii. "La ràdio, els organismes oficials i publicitaris"
- viii. "La informació"
- ix. "La publicitat a la ràdio. Passat i present"

Pretenem extreure ara de l'abundància del material lliurat per aquest simposi, les línies de reflexió generals més destacables i que ens sembla important subratllar donat el fet que entren plenament dintre la substància de la matèria que ens ocupa. El conjunt de les reflexions fetes ajuden extraordinàriament a enquadrar la temàtica que pretenem analitzar en aquesta petita recerca.

2.1. La situació actual de les emissores gironines o la comunicació radiofònica a Girona

Malgrat que la comunicació radiofònica ha anat conquerint certs espais de llibertat comparant-la amb el medi televisiu, cal dir que la comunicació radiofònica, des del seu naixement, ha estat sempre un monopoli estatal.

Durant el franquisme, i sobretot en la dècada dels anys 60, van créixer el nombre d'emissores comarcals especialment a Catalunya, tot i que moltes d'aquestes emissores ni tan sols passaren el període de proves. Quan Manuel Fraga Iribarne ocupà el Ministeri d'Informació i Turisme (1963-1969), un decret regulava el pla transitori d'Ondes Mitges i controlava el tipus de freqüència en que havien d'emetre les emissores d'arreu; això suposà un grau trasbals per a moltes de les estacions radiofòniques comarcals que venien emetent en Onda Mitja, puix que tingueren que passar a emetre en Freqüència Modulada. Aquest fet, en aquells moments, comportava una audiència molt més migrada que l'existent en d'altres freqüències; la Freqüència Modulada estava aleshores en una fase de perfeccionament. El curiós és

que, després de tants anys, encara a hores d'ara, aquest pla continua vigent.

A les comarques gironines, funcionen actualment quatre emissores:

- Ràdio Girona, vinculada a la cadena SER i integrada a la cadena catalana (Lleida, Penedès, Espanya de Barcelona i col.laboracions amb Terrassa i Manresa entre d'altres).
- La Veu de Girona, emissora de Ràdio Cadena Espanyola i, per tant, Estatal.
- Ràdio Popular de Figueres, membre de la COPE i depenent del bisbat de Girona.
- Ràdio Olot que, ara per ara, es manté encara independent⁽¹⁾.

Les tres primeres emissores emeten simultàniament en Ona Mitja i en freqüència modulada, mentre que Ràdio Olot ho fa únicament en aquesta darrera freqüència.

(1) Ràdio Olot havia pertangut a la "Red de Emisoras del Movimiento". El 1963 aquesta l'abandonà sota el pretext de que no era rentable. L'abril del 1965, Ràdio Olot havia de deixar d'emetre o fer-ho únicament en Freqüència Modulada i, malgrat això, hi havia la voluntat manifesta de continuar essent independent. Per a poguer-ho ésser, la condició era que s'havia de formar un Patronat local integrat per persones del Movimiento. Així va continuar fins l'abril del 1977 en que el Movimiento desapareix.

Queda l'interrogant de saber de qui és Ràdio Olot. Subsisteix actualment amb el suport de l'Ajuntament local i està regida per una Societat Mercantil. Es pretén que s'hauria d'incorporar a Ràdio Cadena Espanyola; però els responsables locals opinen que no. Hi ha en curs un contenciós administratiu contra la decisió del Ministeri de Cultura.

És una conseqüència de l'afany monopolitzador al que abans fèiem referència que hi hagi encara emissores identificades d'una o altra manera amb l'Estat i no deixa d'ésser un mèrit que, després de vint-i-nou anys de vida, Ràdio Olot estigui lluitant encara ara per la seva independència.

L'ostentació de poder per part de l'Estat, s'ha anat acomplint al llarg dels anys fins arribar al present en que el nombre d'emissores independents o alienes a qualsevol cadena establerta, es poden comptar fàcilment amb els dits de les mans.

2.2. El dret a la informació

En l'actualitat, l'accés a la tasca informativa radiofònica contempla només dues opcions: a) la via universitària, és a dir, els cinc anys de carrera a una de les Facultats de Ciències de la Informació; o b) acollir-se a la Transitòria Quarta del Decret 559 del 20 de març del 1975 sobre l'Estatut del Professional de Ràdiotelevisió, pel qual també es creava l'Associació de la Radiodifusió.

Per aquesta Transitòria Quarta s'assoleix un equiparament de funcions amb el periodiste limitant, malgrat tot, els medis d'acció; l'informador inscrit en aquesta Transitòria pot exercir solament pel mitjà ràdio, mentre que el periodiste pot exercir en qualsevol medi.

Val la pena, però, d'obrir un breu parèntesi per a fer algunes puntualitzacions sobre el que estem dient.

La història legal d'aquestes qüestions és la següent:

- Decret del 17 gener 1964: es crea el Registre Oficial de tècnics de ràdiotelevisió.

- Decret 744/1967 del 13 d'abril: es fa l'Estatut del Periodiste.

- Decret 559/1975 del 20 de març: es fa l'Estatut de la Radiodifusió (on consta la Transitòria Quarta esmentada)

Aquest decret fou impugnat pels periodistes que van guanyar una sentència que va arribar al Tribunal Suprem. Aquesta sentència no s'ha fet executiva; però existeix i és com una mena d'espasa de Damocles que gravita sobre la radiodifusió.

Malgrat tot, els periodistes no han estat mai d'acord amb el fons d'aquesta Transitòria Quarta i, efectivament, allà està escrita i es troba efectivament en una situació estranya.

S'ha arribat a una mena d'acord tàcit amb els periodistes en aquest sentit i, efectivament, fruit d'aquest acord, la Federació d'Associacions de la Premsa (Lluís Ansón) reconeixerà aquest dret als qui estan fent informació radiofònica. Es una mena de pacte pels qui estan a dalt.

Aquesta Transitòria Quarta està com morta; però hi ha un sobre-entès i, per altra banda, interessa no remenar-ho, per mor dels periodistes.

El transfons de la problemàtica és extraordinàriament complicat. Si hom es pregunta veritablement què és la informació la resposta no serà pas la mateixa pel periodiste que sempre agafarà el concepte en sentit estricte, que pel radiofoniste que en tindrà un sentit molt ample: efectivament, per a aquest, tot és informació.

Davant la Transitòria Quarta, en aquests moments, si algú s'atrevis a aixecar la llebre, es pot respondre demanant que es faci un expedient a la Federació en tot cas.

Per Decret del 6 d'octubre del 1977 s'obra un plaç d'inscripció al Registre i el que és veritablement legal és estar inscrit al Registre, puix que el carnet ve atorgat per l'Associació de Ràdio i Televisió i és un simple comprovant de que s'està inscrit al Registre.

Posteriorment neixen les Unions de Periodistes, legalment constituïdes com associacions. La primera d'aquestes a Catalunya és la de Girona i en aquest moment acull ja més de vuitanta associats dels diferents òrgans de difusió. Aquestes Unions, basant-se en el dret, reconegut constitucionalment, de la lliure expressió, es reclamen precisament de la titulació i de la possibilitat legal d'informar. Efectivament, és entendre-ho llibertàriament. Precisament aquestes Unions apleguen als qui lluiten per la seva legalització; però la veritat és que no tenen força i obeeixen a uns interessos de pressió.

Un desig manifestat pels treballadors de la radiodifusió gironina és que s'ampliï l'accés a l'exercici de la informació a totes aquelles persones que, sense titulació, estiguin capacitades per a dur-la a terme, sense necessitats de títols universitaris i que acreditin, això sí, una labor continuada de, com a mínim, tres o cinc anys de treball. A aquest se li atorga un carnet acreditatiu que, amb el vist-i-plau del director del mitjà on exerceix, expediria l'Associació de Ràdio i Televisió. I és partint de la base de que tot allò que s'emet per la ràdio és informació (informació = creació), des de la crítica d'un disc fins a la retransmissió d'un encontre esportiu; sembla, doncs, inadequat i injust el mantenir un monopoli que legalitzi a unes persones per a fer aquesta informació i condemni a unes altres a no poder-la fer. No és pas que es reclami pel professional radiofònic un tracte de favor, sinó solament que aquest tingui una possibilitat d'acció i el reconeixement dels seus drets. Sembla que n'hi hauria prou amb l'articulat del codi penal.

Les emissores comarcals gironines són decididament partidàries de crear un sol estatut de l'informador sense distingir el medi on exerceix; es fa necessari, segons ells, un sol organisme oficial per a tots els professionals.

2.3. La importància de la qüestió lingüística a Catalunya

Conseqüència lògica d'aquests anys en que la cultura catalana ha estat soterrada, la utilització de l'idioma propi ha vist els seus usos barrats en els medis de difusió. Han estat precisament les iniciatives populars les que han contribuït a una certa normalització de la llengua; però encara a hores d'ara aquesta qüestió es troba a les beceroles i la veritat és que els mitjans de difusió no han pas contribuït amb escreix a aquesta normalització de la llengua. Tot el que es fa en català, té seriosos problemes de subsistència.

Es pot dir que només les emissores comarcals o supracomarcals han arribat a fer llur programació en català.

Sembla que cal una major empena i iniciativa per part dels propis responsables de les emissores si es vol que Catalunya disposi d'uns mitjans de comunicació i, sobretot, una ràdio, no solament en català sinó catalana. Es vol dir amb això que no n'hi ha prou de dir "l'emissora que us parla en català"; malgrat la bona voluntat dels professionals, la pauta de llur actuació té unes directrius massa marcades.

Ràdio catalana és aquella que en la seva funció expansiva es manté fidel a l'essència de Catalunya: a la llengua, a la història, a la cultura, als costums i a les tradicions. Quan aquesta fidelitat s'ha mantingut venent dificultats que no han vingut solament d'organismes oficials, sinó també -i això és més dolorós- de gent nascuda, for

mada i situada a Catalunya, és un fet evident que, encara que s'hagi hagut d'emprar el castellà, podem dir que no ha faltat a Catalunya una Ràdio Catalna. Allà on hi ha hagut un director català -encara que hagi estat d'adopció- hi ha hagut Ràdio Catalana, perquè hi ha hagut una fidelitat a l'essència de Catalunya. I... quan ens lamentem que ens manca una ràdio en català i quan lluitem per a tenir-la ben aviat, no oblidem pas que aquest neguit o aquest nostre desig hi és perquè, d'una o altra manera, hem tingut ràdio catalana. Si els immigrants que hi ha a Catalunya no entenen el català, nosaltres en tenim una mica la culpa; no pas com a gent que treballa en un mitjà radiofònic; sinó com a ciutadans que viuen a Catalunya.

Hi ha un fet simptomàtic que ens ofereix força llum respecte a l'existència d'una Ràdio Catalana comarcal: quan a Barcelona es va posar en marxa RADIO 4, es van trobar amb la dificultat de trobar gent que parlés bé en català -que sapigués redactar i sapigués llegir-. Es va haver de recórrer a persones que procedien d'emissores comarcals i petites i aquests han de tenir molt en compte que deuen a la Ràdio Catalana -amb una iniciativa privada i no oficial- el lloc que ara ocupen i que han assolit, cal suposar-ho, per mèrits propis.

El fet que s'hagi tingut Ràdio Catalana ens ha d'estimular a donar el pas decisiu per a exigir Ràdio en Català. Aquella Ràdio Catalana nasqué en un clima d'idealisme i la Ràdio en Català serà difícil d'atènyer perquè molts no saben redactar ni llegir en català i perquè molts pertanyen a una cadena centralitzada a Madrid.

Els directors de les emissores comarcals han de dirigir els seus esforços en un doble objectiu: primerament, cercant la manera de que els treballadors de la ràdio sàpiguin escriure, llegir i expressar-se en català, cosa que es podria lograr mitjançant cursos que podria dirigir un equip itinerant degudament preparat; i, segonament,

mantenint uns diàlegs amb la Central a fi de que no absorbeixi totes les hores d'emissió, especialment les de més audiència.

Si es consolida la Generalitat i la política autonòmica assoleix les fites desitjades, sembla que aquest diàleg no serà pas difícil i que es podran trobar les màximes facilitats.

Amb un treball conscienciós, lent i esperançat es podrà lograr que la castellanització de les emissores que havien estat Ràdio Catalana no sigui un fet i que, lentament, arribin a fer realment Ràdio en Català.

2.4. Com ha d'ésser una ràdio comarcal?

Tot essent conscients que la informació a nivell estatal o internacional resulta dificultosa -per evidents raons econòmiques- per a una emissora comarcal; el que justifica el seu motiu d'existència es basa en el cobriment noticable de la seva zona d'influència, sigui aquesta ciutadana, comarcal o supracomarcal. No cal però deixar de banda aquella informació estatal o internacional per a la que es fa indispensable la col.laboració amb d'altres emissores més potents.

És en aquest sentit que seria bo que hi hagués una emissora mare a Catalunya que emetís una programació informativa general i catalana, en un sentit molt ampli, unida a tota una xarxa comarcal d'emissores que, com hem dit, centressin llurs notícies i les approfondissin en un àmbit més reduït, tot complementant-se mútuament.

Els avantatges de la ràdio sobre tot altre mitjà de comunicació són, a grans trets, els següents:

- permet els oients realitzar d'altres activitats mentre escolten.

- els exigeix de fer servir llur imaginació, la qual cosa fa que molt sovint se n'enforteixi la idealització dels missatges emesos.
- entra directament a la llar tot establint un contacte íntim i personal amb tots els membres de la família; el que repercuteix seriosament en l'impacte sobre l'auditori, puix que, malgrat el seu caràcter general, transmet sovint amb destí a grups especialitzats. En aquest sentit, pot desenvolupar sovint una intimitat superior a la de qualsevol altre mitjà.
- gaudeix d'una gran mobilitat que permet d'arribar a tots els indrets i a totes les situacions.
- pot ésser programada per a ajustar-se a qualsevol gust i a qualsevol nivell en el si de la comunitat.

No cal oblidar tampoc uns inconvenients que són ben específics i propis de la comunicació radiofònica:

- el missatge radiofònic és extraordinàriament fugaç.
- no sempre assoleix un nivell de qualitat esperada i això pot afectar la imatge dels usuaris.
- els programes fracasen sovint al no lograr aquella identificació desitjada,

Resumint aquest balanç sumari i ràpid, cal dir que la informació radiofònica té tres qualitats indiscutibles: és ràpida, barata i còmoda i això l'hi propicia una participació viva en els temes que interessin a l'oient.

Lògicament, tot allò que s'esdevé en la pròpia ciutat o comarca té un interès rellevant; l'oient es complau en sentir parlar de temes,

d'indrets i de gent que coneix i es sent apte a valorar amb més criteri els comentaris que escolta. Aquesta observació fa que la ràdio comarcal té una capacitat de fer-se més familiar i propera i que, per tant, accentui de manera ben particular alguns aventatges dels que hem anteriorment.

Una ràdio al servei de la comunitat vol dir:

- apropar el coneixement de la realitat comarcal
- assolir l'esplai dels habitants de la zona amb concursos de caire participatiu
- aportar una informació àmplia i puntual de tot el que s'esdevé en el seu àmbit d'acció.
- ...

Aquestes funcions no es poden veure completament desenvolupades si no es propicia una descentralització de les grans cadenes estatals i una potenciació de la ràdio comarcal o local; això suposaria, doncs, tornar als orígens de la radiodifusió. I també, així mateix, per a que això esdevingui realitat, cal una programació més flexible per a un millor servei de l'actualitat.

Finalment, quan parlem de la ràdio comarcal, caldrà insistir en la necessitat ja al·ludida d'una ràdio pensada i feta en català. I tornem a parlar d'això, perquè la normalització lingüística de la ràdio a Catalunya és encara un mite. I en parlar de la ràdio comarcal, cal fer una al·lusió explícita i clara, sobretot pel que es tracte de les emissores gironines, als catalans de l'altre costat dels Pirineus. Hi ha ja l'experiència concreta de que les comarques del Rosselló, del Conflent i del Vallespir acordaren una acceptació majoritària al fet d'emissions que ultrapassaven les fronteres artificials dels Estats i que el Ministeri d'Afers Exteriors del País vehí feu desmuntar. Qui

pecta a la subvenció, l'ajuda moral o en influir sobre els publicitaris.

La ràdio és un mitjà a disposició dels organismes oficials en tant que aquests són legítims representants del poble; el servei de la comunicació no és pas, per tant, el dels organismes, sinó el del poble i aquest servei només es podrà fer adequadament si no és partint de la independència. No es pot acceptar ni la coacció ni la manipulació.

Aquesta independència de les emissores cal entendre-la des d'una perspectiva extraordinàriament àmplia. Vol dir que cal evitar tres perills que constantment projecten la corrupció i la manipulació a la radiodifusió:

- el vedetisme: cercar el propi protagonisme com si tot el món voltés entorn d'un mateix; això destrueix l'equip que ha de fer ràdio i que serà fort en la mesura que sigui unit.
- el servilisme: voler quedar bé amb els que manen fent els possibles per a no mullar-se i fent la gara-gara amb tot i tothom pensant en el que pot passar el dia de demà.
- l'oportunisme: acceptar propines per a que es parli d'un tema des d'un angle concret.

La independència és la força d'una emissora; però ha d'ésser una independència coherent i racional, basada fermament en uns principis de professionalitat.

2.5. La programació a les petites emissores o la realització d'una tasca miraculosa

Dir que per a portar a terme alguna cosa es necessiten mitjans, és una declaració de principis que només fa que reinventar la pólvora. La ràdio en els centres modestes, careix moltes vegades del més elemental en mitjans materials i té una carència evident de medis humans. Els professionals han d'assumir la responsabilitat d'uns departaments buits, sense personal adequat, deficientes en equipaments, pobres de pressupost, escassos de col.laboradors i mancats excessivament de mitjans.

Es dóna a les emissores modestes una gran manca de personal fixe especialitzat i quasi sempre el personal tant tècnic com administratiu, realitza o porta a terme funcions que no li corresponen. La repercussió d'aquesta situació de fet, radica sobretot en la inadaptació per a una funció que no és la pròpia i, per tant, repercuteix també en tots els ordres de la vida de l'emissora modesta.

En aquestes circumstàncies, no es pot reclamar el compliment d'unes obligacions inherents a una categoria laboral que es desempenya; precisament, perquè s'està desenvolupant unes funcions estranyes, la vida de l'emissora malda amb dificultats per a atènyer el seu fi.

Hi ha locutors que fan de controls, tècnics posats a locutors, administratius empleats en funcions professionals que no són les seves. Aquesta situació, unida a la carència generalitzada d'un personal de redacció, fa completament inútil tot discerniment discursiu sobre el que ha d'ésser una comunicació radiofònica comarcal.

Es veritablement impossible, amb aquestes condicions, realitzar una dispersió de funcions com són, per exemple, la planificació de pautes, la coordinació d'emissions, la realització de montatges musicals, escriure entrevistes, gravar-les en la majoria dels casos, respondre correspondència, atendre el personal de les cases discogràfiques, idear caretes, buscar sintonies, inventar nous programes, escoltar, enregistrar i classificar novetats, escriure amplis guions, realitzar programes específics, redactar notes simples de continuïtat, traduir textos, elegir la música adequada a cada circumstància, etc. etc.

Dintre d'una altra esfera de carències a notar, cal dir que no hi ha quasi pressupost en programació per a l'adquisició del material més imprescindible: els llibres de consulta, les fonts informatives i les dades per a la redacció de certs programes, cal cercar-los moltes vegades a la biblioteca pública o al domicili particular.

Sense mitjans suficients no hi ha pas ràdio o, almenys, no és el que deuria ésser; no es poden caçar elefants amb un tiragomes. La ràdio modesta no té aire i quasi no pot volar. Com ha d'ésser la ràdio? El primer pas és que tingui instruments suficients i, mentre no els tingui, no es poden demanar impossibles o proeses de naturalesa extraordinària. Sovint, un simple moble, un arxiu ben ordenat, o la possibilitat d'una consulta a mà, faciliten més la tasca que els millors progressos tecnològics que existeixin.

Aquestes dificultats de pressupost fan que no es pugui comptar amb una xarxa de col.laboradors adequada; només es poden sostenir els col.laboradors que facin arribar uns diners suplementaris en concepte de publicitat dels que evidentment hi tenen dret a un tant per cent. S'ha d'acabar, per tant, comptant amb gent benèvola i les dificultats de professionalització adient fan que les emissores modestes acaben essent un afer d'afeccionats.

Aquesta manca de disponibilitats de personal fa que les poques persones totalment dedicades, hagin de treballar a uns ritmes extraordinàriament inhumans i sempre preveient les coses amb un cert adelantament de temps. Si emergeix un imprevist, tot ha de seguir funcionant i el problema sempre segueix essent el mateix: manca de personal especialitzat i també de personal subaltern que corri amb treballs petits, rutinaris; però que requereixen molt temps: arxiu de discs, petits recados, fulles d'Autors, etc.

Amb aquestes condicions, les coses no surten pas com hom voldria puix que cal grabar depressa i malament i hi ha una total i perfecta manca de connexió entre el que redacta i programa i el que emet; només hi ha un control de continuïtat. Les crítiques diuen que la programació adoleix d'una manca de varietat de contingut i d'una falta d'emissions específiques. I això és veritat perquè les limitacions són difícilment superables. És aleshores que la majoria dels programes són musicals i, la majoria, força guionitzats.

La solució no ha pas de venir per la via de la col·laboració caritativa de les emissores importants; el desig d'aquestes petites emissores és el de respondre com cal a les necessitats d'una comunicació radiofònica comarcal que disposi d'una programació pròpia. Només i únicament són necessaris els medis adequats per a portar-la a terme.

3. Es efectivament escoltada l'emissora de Figueres?

Volem en aquest darrer apartat plasmar l'experiència d'alguns treballadors de l'emissora de Figueres que són un fidel reflexe de la capacitat transmissiva de la ràdio a la comarca de l'Alt Empordà. La sinceritat de les respostes ens obliga a transcriure el que és positiu i el que és negatiu dintre tot el que afecta explícitament el problema de l'audició.

Abans d'entrar en el contingut d'aquestes respostes, hem pogut ja tenir una primera impressió a través de preguntes esporàdiques i informals realitzades a amics i coneguts del país. Sembla que el gran atractiu de Ràdio Popular de Figueres rau només i únicament en certs programes musicals en els que la participació dels oients està totalment garantitzada. En aquest sentit, la competència televisiva és molt limitada, mentre l'interès de l'audició sigui real i efectiu. Així, per exemple, un espai de gran acceptació és "la ràdio tu ijo" que és radiat a les 21'30 del vespre i troba un ressó particularment notable entre el jovent de la comarca.

Hi ha un indicador que és decisiu: qualsevol comunicat, del tipus que sigui, tramès per l'emissora de Figueres, és d'una eficàcia divulgativa impressionant. Se'ns ha contat un fet completament banal i, per tant, com indicador de la força transmissiva i comunicativa de l'emissora ens sembla veritablement revelador. Al poble de Llança uns vaillets van sortejar un premi per a procurar-se uns diners per a fer un viatge. Els papers d'aquesta rifa foren distribuïts indiscriminadament per tota la comarca, a través de parents, amics i coneguts dels mateixos. Quan va sortir el número premiat, fou comunicat per l'emissora de Figueres, donada la impossibilitat de recordar on podia haver anat a parar el paper de la sort. Malgrat el localista interès del fet, tothom va saber tot seguit qui era el que havia estat l'afortunat.

Malgrat aquesta primera aproximació pràctica intuïtiva, que ja és prou reveladora per si mateixa, hem volgut aproximar-nos una mica a la problemàtica real de la ràdio de Figueres i intentar veure quin escolta real té a la comarca i per quin indicadors aquesta escolta es fa evident. El relat del que segueix és la síntesi d'unes converses tingudes amb els actors de l'emissora que tenen una capacitat de fet per a parlar d'aquesta problemàtica en funció de la seva experiència personal.

3.1. El muntatge estructural de Ràdio Figueres

L'emissora de Figueres, Ràdio Popular, és la EAK 82 de la Cadena d'Ondes Populars Espanyoles. Com emissora petita, pateix de tots els problemes estructurals que s'evocaven més amunt quan fèiem al·lusió al cèlebre simposium tingut a Girona recentment.

Aquesta emissora només compta amb cinc empleades (aglut s'ha preguntat per què havien d'ésser precisament dones!) la professionalitat de les quals pot ésser posada en dubte. D'entre aquestes, hi ha tres locutores i dues administratives o dedicades a treballs auxiliars.

L'emissora, amés, compta només amb un redactor que fa al mateix temps les funcions de direcció i de coordinació dels programes; és qui realitza diàriament, entre d'altres, el programa editorial de la ràdio, l'anomenat "opinió".

Aquesta és tota la plantilla o, pel que fa a la resta, es tracta de col·laboradors voluntaris i afeccionats al medi de difusió en el que participen.

La manca de mitjans, almenys pel que respecta al personal de l'emissora, és realment extraordinari. És una emissora de molt poc moviment econòmic i això fa que en realitat, tiri endavant gràcies a aquests col·laboradors.

Algú ens ha dit que hi ha l'esperança de que la ràdio acabi pagant les hores esmerçades a aquest personal col·laborador; però, per altra banda, hi ha qui fa ja molts anys que treballa a l'emissora i que ha perdut tota esperança al respecte sota l'argument de dir que ja fa molts anys que es sent a dir que les coses s'arreglaran. Tota idea de que les coses rodin d'una altra manera, es descarta absolutament per part d'aquests.

Pel que fa al personal contractat, fonamentalment, es tracta de persones molt poc vocacionades a fer comunicació radiofònica i la manca de professionalitat és evident. Es dediquen massa a "punxar discs" (amb una expressió que ens ha semblat molt feliç) i, quan s'ha acabat una cara, cal senzillament posar l'altra. D'aquesta manera és difícil fer una comunicació radiofònica que tingui una mica de garra comunicativa: s'omplen hores a bastament sense una postura crítica i inclús hi ha qui posa una música que, per la seva manca d'actualitat, (Purcel, Conniff...) no agrada massa a l'oient.

3.2. Malgra tot... l'audiència de Ràdio Figueres és extraordinària

Des del punt de vista de qui està darrera un micròfon radiofònic, hi ha una expressió que resumeix exhaustivament la força comunicativa de l'emissora de l'Alt Empordà: "es juga amb la gent a través de la ràdio; te'n feries creus del que es pot fer darrera un micro".

Són molts els indicadors que reflexen realment aquesta força expansiva i els pensem tractar més o menys sistemàticament.

3.2.1. Les trucades telefòniques

Tots els programes que poden presentar una mica de força comunicativa i que, per tant, apleguen una real força expansiva de l'emissora, donant-li efectivament una qualitat radiofònica estan al càrrec dels col.laboradors anteriorment esmentats. Són aquests els qui es troben en una condició immillorable per a captar, mesurar i valorar l'audiència real de la ràdio de Figueres. Aquests programes són força diversificats: informacions esportives, programes musicals, programes informatius, noticiables, concursos... tots ells presenten la qualitat de tenir i mantenir una certa correspondència amb l'hipotètic auditori. Un element rellevant d'aquesta correspondència s'expressa

avui dia, donades les facilitats, amb el telèfon.

Adès és un concurs incitant la gent a trucar dient, per exemple, la temperatura que s'observa en aquells moments al seu poble; adès es tracta d'un concurs per a endevinar una cançà que acaba de passar en antena; adès s'incita a l'oient a dir quelcom interessant respecte a una característica distintiva d'un poble determinat...

En aquests primers exemples evocats i, concretament, referint-nos a aquell concurs en el que es sugereix als oients a dir la temperatura que fa al seu poble, s'observà que hi havia 15 trucades en el reduït espai de 15 minuts, és a dir, només d'un quart d'hora. Les trucades, que van tenir que acabar limitant-se per la manca d'espai, provenien de llocs tan diversos com El Perthus, Perpinyà, Santa Coloma de Farnés, Olot, Santa Maria de Camós (prop de Banyoles), Palamós, Girona, Anglès... a part d'indrets molt més pròxims a la ciutat de Figueres. Cal notar que a moltes d'aquestes poblacions el que crida veritablement l'atenció és el fet de que, pròximes a elles, hi ha d'altres emissores. Realment, l'audició de la ràdio de Figueres és molt notable.

El programa "marxa musical" dels dissabtes al matí de 9'15 a 10'15 es va acabar acceptant només una trucada per poble, donada la considerable saturació de la que feia ostentació la demanda de línees telefòniques.

A partir només i únicament de les trucades telefòniques, hom subscriuria fàcilment la frase dita amb tot entusiasme per un dels seus col.laboradors: "tothom escolta Ràdio Figueres".

Això no treu la conveniència i la necessitat peremptòria de que "caldria fer un estudi d'audiència", amb una aproximació als gustos

i preferències de la gent, puix que des del mirador del locutori, hom té la impressió que la gent "vol escoltar sempre la mateixa música"; però podria molt bé ésser que la demanda de l'oient no sigui prou diversificada per a saber si es respon adequadament a la diversitat de públics que habiten l'Empordà i que estan en mesura d'escoltar l'emissora figuerenca.

El que sí és cert i que es pot donar per ben observat és que "quan hi ha un programa bo, Ràdio Popular de Figueres és notablement escoltada"; i això és una inducció i experimentació intuïtiva treta només i únicament a partir de les trucades telefòniques.

El fet de que aquesta aproximació sigui més intuïtiva que no pas un fruit real d'una verdadera i objectiva recerca de l'audiència, fa que els punts de vista dels actors que hi treballen divergeixin sovint sobre els continguts reals de la programació. Concretament, hi ha qui ha dit: "no es tracta de parlar massa, sinó que el que veritablement cal és molta diversitat de música perquè l'audiència de la nostra emissora és essencialment treballadora. Aleshores, al taller, al supermercat o a l'oficina no volen pas sentir enraonar, no volen pas carregar-se excessivament d'informacions, sinó el que volen és sentir música de tal manera que l'escolta de la ràdio no destorni, de cap manera, la feina. La música cal que sigui ambiental i, quan es pretengui informar cal fer-ho sense que la gent se'n adoni; és a dir, cunyes informatives enmig de la música".

Per altra banda, es dona també entre els treballadors de l'emissora una posició molt més crítica i reivindicativa. Concretament, s'expressava així: "penso que l'emissora de Figueres perd qualitat comunicativa per l'excés de música i l'absència relativa d'una veritable programació cultural. Inclús caldri entendre'ns sobre quina mena de programació musical es fa des de la ràdio, puix que cal una música

d'actualitat i no desfassada i no una música monogràfica. A l'extranger tenen l'avantatge que es reserven la freqüència modulada per a la programació musical clàssica. Qui sap si no seria veritablement el camí per a arribar a complaure la diversitat de la pantalla hipotètica que té normalment una emissora.

Malgrat aquesta lleugera diversitat de criteris, hi ha una impressió generalitzada que la força expansiva i comunicativa de Ràdio Figueres és notable: "quan menys t'ho esperes, la gent t'assenyala els petits fallos que has fet i absències que, per insignificants, et penses que són pràcticament imperceptibles."

I té l'emissora de Figueres una competència televisiva? Es a dir, l'hora forta de la televisió redueix ostensiblement l'escolta de l'emissora de la capital de l'Empordà?

L'experiència dels qui hi treballen els fa dir: "quan hi ha hagut una sèrie de televisió "Hombre rico, hombre pobre" o alguna altra de la sèrie "grandes relatos", la gent ha afluixat ostensiblement les trucades; però, acabades aquestes programacions, tornen a intensificar-se. Això no té pas res d'extraordinari perquè en d'altres àmbits de la vida que no són la radiodifusió, també ha estat experimentat un fenomen semblant".

El que sí s'observa és que el públic de la nit és diferent que el de durant el dia. Les trucades de la nit no provenen pas de tant lluny com les de durant el dia; és a dir, de Blanes, Salt, Olot o Girona, les trucades de la nit són més excepcionals. El públic de la nit s'identifica més per la proximitat comarcal de l'Alt Empordà.

També hi ha una altra observació que no està pas desprovista d'un real interès: "fins fa poc el nostre públic era molt jove, o sigui,

oscil·lant les edats entre els quinze i els divuit anys. Des de fa relativament uns dos o tres mesos, aquest públic ha passat a tenir unes edats sensiblement superiors; des de divuit o dinou anys fins els trenta o quaranta anys."

Pensem que aquesta aproximació al primer indicador de les comunicacions telefòniques és, per si mateix, molt interessant; encara que no excusa de cap manera la peremptòria necessitat de fer un seriós i científic estudi d'audiència.

3.2.2. La correspondència escrita

Si la correspondència telefònica és notable, les cartes que es reben a l'emissora són, en nombre, molt més abundants encara. Així, per exemple, en el programa de dos quarts de la nit "la ràdio, tu i jo", el dia que es complien les 1.000 trucades, s'havien rebut ja més de 10.000 cartes. En el moment que es tenia la conversa amb el responsable, encara n'hi havia unes 3 o 4.000 que estaven al calaix esperant el moment de passar en antena. Exactament, des del 12 de novembre del 1979 al 20 d'agost del 1980 el programa havia aplegat 1.359 trucades telefòniques.

I qui són realment els comunicants? Els soldats de Paní (que és un lloc de defensa militar americana enclavat sobre la població de Cadaqués), els de Sant Climent Sasebes que estan fent el servei d'instrucció al campament, els de Roses o els mateixos de la Creu Roja de Figueres, són els qui més freqüenten amb la seva correspondència les instàncies de l'emissora sol·licitant cançons dedicades als familiars, a la nòvia o als companys.

Per altra banda, també, els soldats figuerencs desplaçats a d'altres regiments de tot l'Estat Espanyol escriuen demanant així mateix cançons dedicades.

A part els joves que estan complint el seu servei militar, hi ha també nombrosos joves que escriuen a l'emissora des de les poblacions més insòlites de fora o de dintre la comarca, fent dedicatòries diverses a partir de la seva demanda de discs. Hi ha hagut per aquest camí declaracions d'amor fetes a través de la Ràdio Popular de Figueres i trencaments de relacions i de noviatges. S'ha arribat al punt que els locutors no volen usar en les seves expressions més que els noms propis de dones o d'homes. S'havia arribat al punt que estudiants de Figueres havien ridiculitzat els seus mestres a partir de la carta anònima tramesa a l'emissora; concretament, aquesta gesta s'havia repetit mantes vegades sota la inocència o ignorància de l'afer per part del locutor. Així mateix, també, s'havia arribat al punt de proferir-se veritaders insults entre parelles distanciades, sense ésser capaç el que la llegia de saber entendre perfectament el significat de la missiva.

Les protestes, fetes directament o per telèfon, no es feien pas esperar; hi havia el risc real d'immiscuir-se en assumptes privats sense tenir-ne coneixement.

Aquest indicador de la correspondència escrita ens sembla veritablement important de notar-lo en la seva dimensió real. Per aquest camí, queda evident que l'emissora de Figueres és un instrument de comunicació entre els habitants de la comarca.

3.2.3. La força penetrant de la publicitat

Un darrer indicador és l'eficàcia experimentada per la publicitat de Ràdio Figueres feta a través de l'emissora i de les seves antenes. No tenim pas masses exemples al respecte; però és un fet que, si no existís la publicitat, Ràdio Popular EAK 82 tindria encara més dificultats a sobreviure.

Les discoteques noten l'eficàcia de la publicitat feta a través de les antenes de l'emissora. Per a provar això, se'ns ha contat un fet que ens sembla veritablement decissiu. Hi va haver-hi una d'aquestes diades que fou només mitja festa. La discoteca Scoppas, situada al cor d'Ampúriabrava, molt prop de Roses, que va decidir d'obrir les seves portes aprofitant aquella mitja festa.

No sabien com fer-ho per a donar a conèixer les seves intencions a la clientela de la comarca i, a través d'una conversa informal amb un dels seus col·laboradors de la ràdio, decidiren durant l'espai d'una hora i mitja d'emissió, de fer únicament vuit cunyes notificant que aquell vespre Scoppa obreria les seves portes; notícies molt breus i sense anar acompanyades de cap mena de comentari. Aquell vespre Scoppas estava ple com qualsevol diumenge normal.

La publicitat no és pas únicament local de Figueres; hi ha també publicitat de Girona o que fa referència a d'altres poblacions de fora de la comarca. Si l'emissora efectivament no fos escoltada, aquesta publicitat no tindria cap mena d'eficàcia i tampoc patrocinaria cap dels programes de la ràdio.

Ens sembla que, encara que breument, la força comunicativa de Ràdio Figueres, vista a través d'aquest tercer indicador, és notablement rellevant.

CONCLUSIONS

1a. Volíem provar la hipòtesi de treball que la comarca és un context ideal i òptim de la comunicació radiofònica. No vam pas voler treballar sobre una idealització o teorització de la idea de comarca, sinó que vam preferir fer aterrir la nostra recerca en una comarca de Catalunya a la que personalment hi teníem uns lligams efectius i familiars extraordinàriament forts. Hem volgut presentar una recerca que ni des del punt de vista personal, ni des de la perspectiva social fos cap elucubració teòrica. No ens era possible portar-la a terme, doncs, sense una permanència suficientment àmplia i que permetés una aproximació directa a la realitat estudiada.

2a. Aquests pressupòsits empírics i objectius ens menaren a dur a terme, en una primera part, una recerca històrica, socio-demogràfica i estructural de la comarca que ens feia desembocar en una inducció de l'estructuració simbòlica de l'Alt Empordà; és a dir, en uns hipotètics centres d'interès sobre els que s'hauria d'aplicar la força comunicativa de Ràdio Figueres. Sembla que la incidència de les emissions radiofòniques de Figueres a la Catalunya Nord; que l'atenció al món del turisme; que la força de la capitalitat i progressiu urbanisme de Figueres i els pobles que l'envolten; que les activitats professionals de l'agricultura, la pesca i la ramaderia del fet d'ésser les més notables a la comarca de l'Alt Empordà; així com tota la problemàtica que afecta directament el món de la petita indústria, sigui aquesta artesanal, de transformació o de fabricació; que la relativa importància de les classes passives així com també el respecte pels notables índexs d'activitat de nivells socioeconòmics força elevats... podrien ésser uns centres d'interès que no haurien d'ésser oblidats per l'emissora popular comarcal.

3a. Intentant encara un aterrissatge que es basés en un fonament empíric i objectivable, ens duia a tractar, en una segona part, la problemàtica estructural que afectava directament la ràdio comarcal de Figueres. La història de l'emissora, el fet de pertànyer a una cadena d'ondes populars estatal i la problemàtica específica de les emissores catalanes a aquest respecte i acabant amb un intent d'anàlisi de contingut de la programació de Ràdio Figueres. Tot plegat ens dóna una imatge real del que és veritablement la ràdio comarcal de l'Alt Empordà.

Es tracta d'una ràdio amb 20 anys d'experiència, amb una dependència concreta i explícita d'una cadena estatal i que està fent esforços reals d'autonomia a través de la constitució relativament recent de la cadena catalana i amb l'esperança d'arribar a una cadena dels països catalans. Malgrat tot, això vol dir que aquests esforços no poden pas impedir que Ràdio Figueres sigui encara una verdadera sucursal de Madrid, puix que només una quarta part de la participació en la Societat Anònima de la COPE pertany pròpiament a l'emissora.

La sortida definitiva d'aquesta real dependència es troba encara a nivell de desig, de sol·licitud o d'aspiració. Massa coses depenen encara de certes conjuntures, en aquests moments, imprevisibles: futur del sistema polític autonòmic, capacitat real de professionalització dels locutors treballant a la institució, règim econòmic diferent de l'actual, possibilitat d'autofinanciació i de seguiment del progrés tecnològic a través d'una xarxa de comercialització propia...

La resultant de tot plegat és que es descobreix un cert abisme entre la programació efectiva de l'emissora aquí i ara, amb el que sembla que serien teòricament les necessitats comunicatives de l'Alt Empordà en funció d'aquella estructura simbòlica analitzada. Tot el

que hem dit, rebaixa substancialment la qualitat de les emissions i hom pensa, després d'haver fet moltes hores d'escolta, que les possibilitats de Ràdio Figueres no són pas prou explotades per causa de la quantitat i el pes dels condicionants esmentats.

4a. La nostra tercera part, que incideix substancialment sobre les raons d'una audiència, vol ésser un intent d'acoplament o d'interrelació entre la realitat objectiva de l'Alt Empordà, fruit d'una anàlisi molt àmplia a la primera part, i l'essència de l'emissora popular de Figueres, objecte específic de la nostra segona part.

El Pla Transitori d'Ondes Mitges de Fraga Iribarne suposà ja un greu control sobre la freqüència emesa per les diverses entitats comunicatives radiofòniques comarcals. En aquests moments, són quatre les emissores que cobreixen aquesta informació a la província de Girona de les que, només Ràdio Olot amb moltes dificultats, ha pogut mantenir la seva independència.

Molts dels qui exerceixen la radiodifusió gironina es debaten en les dificultats d'accés a la professió radiofònica, puix que la diversitat d'organismes oficials amb competències diferents sobre els diversos professionals de la comunicació, només fa que crear confusió i donar una sensació d'injustícia al mantenir un monopoli que legalitza a unes persones per a fer aquesta informació i condemna a unes altres a no poder-la fer.

Per altra banda, caldria també una normalització de l'ús de la llengua catalana pels mitjans de comunicació, no solament de cara a fer més dúctil la comunicació a les comarques, sinó també a possibilitar el coneixement i la integració de la població immigrada i resident a Catalunya.

La ràdio comarcal, amés, ha de fer el cobriment noticiable de la seva zona d'influència i forçosament ha de poder connectar amb d'altres emissores d'àmbit més ample per a atènyer la notícia estatal i internacional. Cal, doncs, que lligui la familiaritat comunicativa i pròxima, amb la pluralitat necessària donada per la notícia oferta per les connexions. Ni cal dir com la llibertat d'expressió cal que sigui un fet sense matisos; altrament, la comunicació radiofònica a les comarques es pot veure substancialment mutilada. Les emissores comarcals no s'han de sentir coaccionades, ni condicionades, ni emporuguides. L'autocensura provocada pel vedetisme, el servilisme o l'opportunisme és extraordinàriament perillós.

Tot això és impossible de portar a terme amb la pobresa de mitjans personals, tècnics i materials actuals. El desig real de les petites emissores és el de respondre com cal a les necessitats d'una comunicació radiofònica comarcal que disposi d'una programació pròpia.

Davant d'aquestes realitats comarcals, l'exigència del canvi de les condicions jurídiques, administratives i polítiques es fa apremiant. Ràdio Figueres és una emissora efectivament molt escoltada i s'està desaprofitant un important potencial de comunicació a una de les tantes comarques de Catalunya. Aquesta és una trista conclusió que es desprèn de la nostra anàlisi.

L'aproximació empírica a aquesta comprovació de la hipòtesi de partida, es fa sota la base d'una àmplia recollida d'informació donant la paraula només i únicament als directament afectats per la tasca comunicativa en una petita emissora. D'una banda, els elements més notables d'un simposium tingut a Girona per totes les emissores de la província i, d'altra banda, els relats dels nostres interlocutors que treballen habitualment a la ràdio de Figueres.

Això ens ha dut a veure, d'una banda, la problemàtica específica i pròpia d'una emissora comarcal, abordant temes tan transcendents com el dret a la informació, la relevància de la qüestió lingüística a Catalunya, els pressupòsits de com ha d'ésser una emissora comarcal i la manca de mitjans personals i materials d'una petita emissora; i, d'altra banda, l'extraordinària i sorprenent (si tenim compte de la pobresa de mitjans professionals i materials dels que disposa) força comunicativa i dialogant que té la ràdio de Figueres, partint només i únicament de tres indicadors; les trucades telefòniques, la correspondència escrita i la força penetrant de la publicitat.

5a. La nostra conclusió final és pràcticament una conseqüència de tot el que ha estat analitzat precedentment. La comarca en general i l'Alt Empordà en particular presenta unes característiques estructurals, geogràfiques, humanes i socials per a poder fer una comunicació quasi ideal que faci una mena de "feed-back" o "d'accrochage" als interessos específics i propis de la seva població. Dintre d'una sana i adequada política informàtica, formativa, comunicativa i de lleure, caldria evidentment potenciar i dotar de recursos professionals i materials aquestes petites emissores que s'interessen més pel fet, aparentment banal, que ha tingut lloc a La Junquera o a Albanyà, que no pas per l'aparatosa i sorollosa inauguració d'una plaça a Torrejón de Ardoz. Qui sap si el veritable camí no seria precisament a partir del gest, posat ja en marxa, de sol·licitar del Govern Autonòmic de Catalunya, la Generalitat, aquell estudi que facilità una font informativa en connexió amb totes les emissores del Principat.

Això relliga també la problemàtica, tan extraordinàriament delicada, de la qüestió lingüística a Catalunya. Una informació veritablement catalana i en català ajudaria a intensificar i incrementar la necessària força comunicativa de les nostres emissores de Catalunya. No es tracta d'una postura purament i únicament passional; la veritat

és que cal que hom es plantegi sèriament la importància de la comunicació a les nostres comarques i sembla difícilment pensable que aquesta comunicació hagi d'ésser feta en una llengüa diferent que la que parla la població. A més de la necessària relació dialèctica que pugui tenir la substància comunicada, aquesta política contribuiria progressivament i insensiblement a una necessària normalització del català.

Tota altra política, a part d'anar substancialment carregada de notables aspectes feixistes i imperialistes que ens recorden un passat recent de trista memòria, revertiria també en detriment d'unes condicions de la mateixa substància de la comunicació que es veuria sensiblement mutilada i mermada en la seva capacitat de transmissió.

Diem, finalment, que la problemàtica estructural de Ràdio Figueres encaixa perfectament amb tota la visió més àmplia i que afecta a totes les emissores de reduïda dimensió. Si el fet del Govern autonòmic de Catalunya va prenent forma i, al terme de la cursa, els poders de la Generalitat són veritablement efectius en el camp de la comunicació, es podria arribar a una organització adequada i apropiada de tota la informació radiofònica catalana comarcal i poder dir que veritablement la força comunicativa de les emissores del Principat cobreixen a bastament tot l'àmbit del país. Ni cal dir com això, més que una predicció profètica, és un desig que voldríem veure plasmat en la realitat en un esdevenidor més o menys pròxim.

A MANERA D'EPILEG

(Com si es tractés d'una fesomia ideal de l'emissora de Figueres)

No ha estat jamai la funció científica de la sociologia el dir com la societat ha d'ésser, sinó que els camins de recerca en el camp de la sociologia passen, sobretot, i primordialment per la inducció, generalització o constant de dir el que la societat és. Les servituds d'aquesta disciplina científica passen veritablement per aquí. A l'hora de l'anàlisi d'un fenomen social qualsevol, la preocupació del sociòleg és d'abordar la realitat amb un pressupòsit fonamental que no és altre que la de tractar els fets socials com si fossin "coses", com deia Durkheim en "Les règles de la méthode sociologique"; tractar els fets socials d'aquesta manera vol dir nogensmenys que ésser objectiu, intentar una certa neutralitat científica, despullar-se de tot judici de valor i accedir a la realitat social com si fossis un extranger.

Aquests pressupòsits de la sociologia, malgrat que siguin veritablement condicions metodològiques essencials per a fer ciència, no poden pas impedir unes obligades servituds com esmentàvem més amunt. Potser la primera i més evident d'aquestes servituds és la que es concreta en l'interrogant de dir: I ara qué? Vistes les coses interrelacionades i analitzades fins aquí, com ha d'ésser una emissora ideal per a una comarca com la de l'Alt Empordà? Es pot, a partir d'aquí, resoldre la contradicció entre utopia, estratègia i pràctica? Estem en mesura de dir com hauria d'ésser la radiofonia en un context comarcal com el de l'Alt Empordà? Heus aquí uns interrogants ben pertinents que ens obliguen a anar més enllà del que ha estat dit fins ara i que es limiten forçosament a l'anàlisi sociològica de la realitat objectiva de Ràdio Figueres, encara que permetin certes generalitzacions respecte a una emissora comarcal de Catalunya. El repte és evident i la invitació llençada; cal ésser amatents a l'intent, encara que aproximatiu, de cloure aquells interrogants.

La història de la comarca ens ha fet veure que l'Empordà ha estat de sempre una regió catalana sacsejada per una bona quantitat de situacions polítiques i socials importants: els grecs (600 abans de J. C.), els romans (218 abans de J. C.), bàrbars (s. III i V), musulmans (s. VIII), francs (s. VIII), croada contra Catalunya (s. XIII), guerra contra Joan II (s. XV), pirateria turca (s. XVI), guerra dels Segadors (s. XVII), penetracions franceses de Lluís XIV (s. XVIII), ocupació napoleònica (s. XIX), revolució de 1868, èxode republicà del 1939. Malgrat aquestes fluctuacions que tenen una incidència més o menys rellevant dintre la comarca i que repercuteixen en ella d'una manera o d'una altra, el naixement d'un sentiment comarcal es pot datar des de la constitució polític-administrativa del comtat d'Empúries, ja abans de la vinguda de Jesucrist. La tradició democràtica, que evolucionà posteriorment cap el federalisme republicà, nascuda a l'ombra de la Guerra Gran i que es traduï amb unes organitzacions obreres que no dubtaren en optar per la clandestinitat quan va fer falta i es revelà altament necessari, s'ha vist en certa manera desvirtuat per unes votacions molt conservadores evidenciades en els moments recents en que els seus habitants han estat cridats a consulta.

Això ens fa evocar, ja des de la perspectiva de la història, la personalitat de l'empordanès: un home i una dona oberts, generosos, sensibles als aconteixements que passen al seu entorn, realistes, abocats al terra a terra de la seva vida diària i que no creuen pas més enllà del que la seva experiència vital els indueix a creure. Aquesta personalitat col·lectiva que ens evoca la història, creiem que cal tenir-la en compte a l'hora de voler llençar un missatge i de pretendre incidir en un mitjà de comunicació com la ràdio.

Amb tot, hi ha nous elements que completen gràficament el tarranà i aquella personalitat col·lectiva que ens ve donada per la histò-

ria: es tracta de la definició d'alguns elements demogràfics que són ben característics:

En primer lloc, cal dir que els va-i-vens històrics recents i la tradició antinatalista de la província de Girona en general i de l'Alt Empordà en particular, han abocat la comarca a una desproporció atípica en la composició sexual de la gent de la contrada: es donen ostensiblement índexs relatius diferencials favorables als homes per damunt de les dones.

Per altra banda i en segon lloc, l'Alt Empordà es caracteritza per la rellevància que té la capitalitat de Figueres des del punt de vista de la concentració demogràfica i per la notable dinàmica poblacional de les poblacions afectades pel fenomen turístic que s'ha plantejat aproximadament des de l'any 1965. Per la resta, es pot parlar d'una verdadera regressió, sobretot pel que fa a pobles que es troben allunyats de la influència figuerenca o de la de la Costa Brava. Globalment i en el seu conjunt, ens posa en evidència una població amb una notable tendència a l'envelliment.

Una conseqüència del que acabem de dir es reflexa en la relativa poca densitat comarcal considerada globalment. Es dona a l'Alt Empordà un fet que no ens pot deixar de cap manera indiferents: és l'aïllament de molts dels seus habitants i de col·lectivitats de veïnat a la comarca. Encara es pot veure això de manera superficial en l'existència de moltes cases de pagès solitàries enmig d'extensions de terrenys i de molts agregats formant petites col·lectivitats que conreen grans extensions de cultius.

Una tercera consideració típica de la comarca és la importància de la seva població activa que no desmereix, de cap manera, per respecte dels estàndards d'activitat migs de Catalunya; però cal dir que

el balanç és totalment centrat a les activitats del sector primari, especialment l'agricultura, la pesca i la ramaderia. Dintre les activitats industrials, cal subratllar únicament les indústries extractives de les mines i les pedreres i les de transformació que toquen al ram de la fusta i el de la construcció; les unes i les altres depenen ostensiblement de les activitats i la dinàmica turístiques. Amb tot, el dimensionat de les empreses és relativament molt petit.

És una comarca rica pel que fa a la renda comarcal; no així quan es considera la renda per càpita, puix que aleshores el pes relatiu de les classes passives i improductives, rebaixen considerablement el pes mig.

Tot plegat, ens fa veure que la personalitat de l'empordanès, a més del que ja dèiem més amunt, està profundament marcada per l'aïllament en una gran part dels seus habitants. Per altra banda, els aspectes pròpiament urbans només són identificables a les rodalies de la ciutat de Figueres i a les poblacions afectades directament pel fenomen turístic. La població rural i les edats més velles són les que més predominen. Cal dir també que no és pas una comarca pobra. Aquests elements es vénen a afegir a aquells que puntualitzàvem més amunt i que es desprenien de la història de la comarca.

- - - - -

Ni l'ambigüitat legal de les emissores i dels professionals de la ràdio, ni els inconvenients fàctics que comporta una difícil radiofonia pensada i feta en català tant des de la perspectiva de la realització com de la que diu referència a la normalització del català, ni les dificultats imposades per la manca de regles del joc pel que fa a aquesta llibertat d'expressió que retalla opinions que coaccionen i condicionen la informació radiofònica, ni la greu manca de professionalitat deguda a la falta de personal fixe especialitzat o dels pressuposts indispensables

per a l'adquisició del material més imprescindible, ni...; en cap hipòtesi poden ésser excuses vàlides per a fer una programació que s'adapti a la personalitat col·lectiva dels receptors que tenen dret a esperar unes emissions que, per objectivament realistes, tinguin la virtualitat de despertar l'interès immediat i explícit dels qui són, en darrer terme, els veritables actors de la comunicació.

Ens atrevim a dir, amb tota la força que aquesta afirmació pugui tenir, que malgrat la força d'audiència constatada a la nostra emissora de Figueres, la seva programació global està molt lluny de reunir les condicions mínimes que puguin veritablement ésser fidels a la personalitat col·lectiva dels empordanesos.

Fent un judici ben global i general, tenim la impressió que la programació radiofònica de Ràdio Figueres, és massa deutora de certes servituds que condicionen ostensiblement la seva força comunicativa: irònicament i popularment, la gent bromeja a l'Empordà sobre la seva emissora de Figueres amb la petita frase que diu "sardanes i sermons". I, entre les sardanes i els sermons, una pluja publicitària que entorpeix i distorsiona en gran manera els diversos espais.

Hom es pregunta si Ràdio Figueres aconsegueix veritablement tots els objectius concrets i específics de la comunicació radiofònica: informar, formar i distreure, perquè es té la impressió que s'ha oblidat a l'emissora de l'Empordà de la primera d'aquestes finalitats. És a partir d'aquesta, que hom té dret a preguntar-se si, amb els mitjans actuals, no es podria fer un intent d'adequació d'una programació a la veritable i real personalitat col·lectiva de l'Empordà.

És el que pretenem fer ara; és a dir, respondre a l'interrogant de si es pot pensar, aquí i ara, una emissora ideal per a una comarca com la de l'Alt Empordà. Sense ignorar el risc que comporta una tas-

ca semblant, intentarem fer un esboç utòpic, que suposi una estratègia adequada per a fer una pràctica radiofònica que sigui capaç de realitzar un verdader "feed-back" amb l'habitant de la comarca.

- - - - -

El nostre intent voldria ésser una aproximació, mes o menys fidel i segurament que molt incompleta, a una programació ideal que tingués compte en tot i per tot del que hem analitzat sobre els components fonamentals i simbòlics de la personalitat col·lectiva de l'Alt Empordà. Es tracta només i únicament d'un pla mínimament ideal, darrera del qual es podria fer una comunicació radiofònica que oferís unes mínimes garanties de respondre als interessos immediats i reals de la comarca.

Per això fer, seguirem esquemàticament els tres aspectes essencials de la comunicació radiofònica: informació, formació i lleure.

A) La informació

Cal dir, abans de tot, que les temàtiques específiques que afecten al món de pagès, el de la ramaderia i el de la pesca són fonamentals a l'hora de plantejar una comunicació a l'Alt Empordà. Informacions sobre els preus dels productes oscil·lant en funció dels diversos mercats; informacions sobre els cultius de secà i els de regadiu; informacions sobre les epidèmies del bestiar i la manera de tractar-les; informacions sobre qüestions laborals que afecten els diversos rams i, en general, de totes aquelles coses que afectin els seus treballadors; informacions sobre el món de l'associacionisme pagès i, en especial, del cooperativisme tan extès i organitzat a la comarca....

Caldria per això fer, cercar informants autoritzats com són els professionals veterinaris, o els responsables de les associacions pageses, els veritables actors que són els treballadors de la terra o els pastors o els pescadors. Monòlegs o diàlegs i entrevistes grabades i recollides sobre el mateix terreny i tractant temes directament vinculats amb les diverses professions.

A nivell informatiu, cal pensar encara amb les temàtiques específicament figuerenques que poden ésser molt extenses i variades: des de les qüestions que afecten la vida municipal, fins les que toquen directament les activitats de l'ensenyament a la ciutat; des de les informacions sanitàries d'interès públic, fins les que són d'interès de la vida comercial tant important a Figueres no solament pel que fa al mercat setmanal dels dijous sinó també per la importància comercial d'una població que, essent fronterera, és una notable font d'intercanvis de tota mena. Tot això, sense oblidar la vida de cada dia dels habitants de la ciutat, des de la cultura (sales d'exposicions, museus, etc.) a tot el que diu relació amb els temps lliure (vida esportiva, associacionisme, etc.)

Un altra capítol informatiu que no s'hauria d'oblidar és tot el que es refereix al món del turisme, tant des del punt de vista estructural i de l'empresa turística, com el que afecta als treballadors temporers i la seva situació viscuda tant si són del país com si vénen de fora. En aquest capítol caldria no oblidar tota mena d'anècdotes i fets diversos que interessin i afecten veritablement la comunitat turística.

El darrer capítol informatiu -i no per això el menys important-, l'hauria d'ocupar tot el que diu relació a la tercera edat: pensiones, lleure, activitats diverses, informacions d'interès per a ells.

En tota aquesta gamma d'aspectes informatius, caldria fer recurs al testimoni viu, concret, localitzat i espontani de les persones afectades segons l'àmbit que es tracti. Hi ha una tasca possible a realitzar que és molt important i que sembla que no hauria d'ésser oblidada per una emissora amb tasca informativa a l'Alt Empordà.

B) La formació

Els aspectes formatius són ja una preocupació a l'emissora de Figueres; però creiem que es podria donar un enfoc molt més ampli a la temàtica tractada en aquests moments.

Des d'aquesta perspectiva formativa, creiem molt important fer programacions monogràfiques de caràcter tècnic sobre abonos i fertilitzants de la terra, així com sessions orientatives sobre l'alimentació animal, sobre diverses qüestions laborals que reclamen aclariments, etc.

Dintre d'un altre ordre de coses, caldria incidir sobre diversos aspectes culturals de coneixement de Catalunya i que afectin específicament la comarca: història, muntanyes, rius, pobles, etc. Una dimensió concreta d'això, podria ésser la promoció de sessions historiobiogràfiques de grans personatges empordanesos: Lluís Borrassà, Albert Martí, Alexandre Deulofeu, Dalmau Berenguer vescomte de Perelada, Jaume Martí, Delfí Donadiu, Narcís Monturiol, Josep Dalmau, Salvador Dalí, Gonçal Comella...

C) El lleure o l'entreteniment

Aquest és l'apartat que ens sembla que, proporcionalment, caldria que fos reduït dintre la programació actual. Ens sembla que, limitada la seva empremta actual, podria conservar certs aspectes que ara ja hi són. No tenim cap idea suplementària sobre el particular.

BIBLIOGRAFIA

Les fonts documentals fan referència només i únicament a la primera part d'aquesta petita recerca, que és en la que veritablement han estat empleades fonts documentals. Les altres dues parts han estat fetes per entrevista directa i pels problemes més rellevants d'una emissora comarcal de Catalunya s'ha disposat dels textos de les ponències presentades a l'esmentat simposium de Girona.

La Gran Enciclopèdia Catalana ha estat utilitzada per a l'anàlisi històrica de l'Alt Empordà. De manera molt particular, les veus següents: "Alt Empordà", "Empordà", "Figueres", "Divisió territorial de Catalunya" i "Comarca".

Per a l'anàlisi estructural socio-demogràfica de la comarca de l'Alt Empordà, han estat consultades moltes i diverses fonts:

1. Generalitat de Catalunya, Dades per a la planificació dels serveis socials. Alt Empordà, Direcció General d'Assistència Social, Departament de Sanitat i Assistència Social, Barcelona, 1980
2. Censos provincials de població, 1970.
3. Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, Població dels municipis i comarques de Catalunya 1970-1975, Barcelona, 1977
4. Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, Dades bàsiques de les comarques catalanes, Barcelona, 1977
5. Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, Tabulació del cens de població de 1970. Catalunya, comarques i municipis de més de 5.000 habitants, Barcelona (sense data).
6. CEUMT, Informe estadístic de les comarques de Catalunya, nº 2-3, mars-abril 1978.

7. Recolons, Lluís, La població de Catalunya, Barcelona, Laia, 1976
8. Col·lectiu, Catalunya; home i territori, Barcelona, Blume, 1979
9. Bover, J., Catalunya y sus comarcas, Fons Cultural de la Caixa d'Estalvis Provincial de Barcelona, Barcelona, 1975
10. Butlletins Oficials de la província de Girona
11. Oms, Josep Ma., Figueres i l'Alt Empordà, Cedec, 1972
12. Vilar, Pierre, Catalunya dins l'Espanya Moderna, Barcelona, Edicions 62
13. Institut Nacional d'Estadística, Movimiento Natural de la Población Española, 1975, II, vol. 3
14. Consorci d'Informació i Documentació de Catalunya, Cataluña en cifras, Barcelona, 1973
15. Institut Nacional d'Estadística, Censo Agrario de España, 1972
16. Mapa Sanitari de Catalunya, Departament de Sanitat i Assistència Social de la Generalitat de Catalunya
17. Segura, A., Sèculi, E. i Clos, J., La Sanitat al Medi Rural de Catalunya, Gabinet Assessor i Promotor de la Salut, Col·legi de Metges de Catalunya i Balears, Barcelona, 1978
18. Servei d'Estudis de la Banca Catalana
19. Servei d'Estudis de la Banca Mas Sardà
20. Servei d'Estudis del Banco Urquijo
21. Memòries Econòmiques anuals de la Càmera Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Catalunya

- - - - -

I N D E X

Introducció

Justificació Metodològica

I. Aspectes històrics, socials i demogràfics de l'Alt Empordà.

1. Breu història de la comarca
2. Composició socio-demogràfica de la comarca
 - 2.1. Població comarcal, per pobles i els seus increments
 - 2.2. Densitat de població comarcal
 - 2.3. Estructura d'edats de la població. Composició per sexes
 - 2.4. Població activa i inactiva
 - 2.5. Establiment i ocupació, per sectors (1970)
 - 2.6. D'alguns indicadors d'estatus social
3. L'estructuració simbòlica de l'Alt Empordà

II. L'Emissora Comarcal de Figueres

1. Elements històrics
2. Ràdio Figueres dintre la COPE
3. El problema de les emissores catalanes
4. La programació de Ràdio Figueres

III. Les raons d'una audiència

1. Metodologia d'aproximació a una audiència
2. Els problemes més rellevants d'una emissora comarcal de Catalunya
 - 2.1. La situació actual de les emissores o la comunicació radiofònica a Girona

- 2.2. El dret a la informació
- 2.3. La importància de la qüestió lingüística a Catalunya
- 2.4. Com ha d'ésser una ràdio comarcal?
- 2.5. La programació a les petites emissores o la realització d'una tasca miraculosa
- 3. Es efectivament escoltada l'emissora de Figueres?
 - 3.1. El muntatge estructural de Ràdio Figueres
 - 3.2. Malgrat tot... l'audiència de Ràdio Figueres és extraordinària
 - 3.2.1. Les trucades telefòniques
 - 3.2.2. La correspondència escrita
 - 3.2.3. La força penetrant de la publicitat

Conclusions

A manera d'Epíleg

Bibliografia

Index